

MTA TK Gyerekesély Műhelytanulmányok 2013/13

Kadarkúti kistérség

A kistérségben élő gyermekek, fiatalok és családjaik helyzetének, igényeinek és szükségleteinek felmérése 2013

Polonyi Gábor

**MTA TK
Budapest
2013**

Készült a TÁMOP-5.2.1 támogatásával

Írta: Polonyi Gábor

Szerkesztette: Szontágh Éva

Kiadja az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

1014 Budapest, Országház u. 30.

<http://gyerekesely.tk.mta.hu/>

ISSN 2064-910X

Tartalom

Összefoglaló	3
1. A helyzetfelmérés módszerei	5
1.1. A vizsgálati minta	5
1.2. A kutatás kérdőíve	8
2. Demográfiai jellemzők	8
3. Foglalkoztatottság	12
4. Anyagi helyzet	13
5. Lakáshelyzet	19
6. Nevelés, oktatás	22
6.1. Bölcsőde	22
6.2. Óvoda	23
6.3. Iskola	26
7. A gyermekek szükségleteinek kielégítettsége	30
8. Egészség	36
9. Településsel, kistérséggel kapcsolatos vélemények	38
10. Gyerekszegénység elleni program	40
MELLÉKLET	42

Összefoglaló

A kistérségben zajló demográfiai folyamatok, ha nem is erősítik, de nem is gyengítik a gyermekes családok szegénységi kockázatát.

A magas szegénységi kockázatú háztartástípusok közül az országos átlaghoz képest valamivel magasabb a három- és többgyermekes háztartások aránya, de az egyszülős háztartások aránya sokkal alacsonyabb az országosnál.

A kistérség egyik legnagyobb problémája a nagyarányú munkanélküliség, ezzel együtt a foglalkoztatottság alacsony szintje, illetve a munkalehetőség hiánya.

A gyermekes háztartásokban élő gazdaságilag aktívak, a munkaerőpiacról élők aránya 10%-kal marad el az országos átlagtól. Ezzel párhuzamosan a gyermekes háztartásokban élő munkanélküliek aránya jóval az országos érték fölött van.

A gyermekes családok szegénységi kockázatát növeli az alacsony iskolázottsági szint is.

A gyerekes családokban jelentős a 8 általánost végzettek aránya. Ugyanakkor a szülők gyermekeik leendő iskolai végzettségével kapcsolatos elvárásai elég magasak.

Az országos átlaghoz képest alacsony a gyermekes családok jövedelme, s ennek következtében a gyermekek többsége szegénységben él.

A kistérségben élő gyermekes családok jövedelmének átlagos értéke a gyermeket nevelő családok országos jövedelemátlagának mindössze 57%-a. Az alacsonyabb átlagos jövedelem a szegénységi ráta növekedésével is együtt jár: a kistérségben a 0-17 éves gyermekek 66%-a szegénységben él.

A gyermekes háztartások lakásminősége elmarad az országos átlagtól.

A szubstandard lakások aránya 13%, ez több mint négyszerese az országosan mért értéknek.

Az oktatási intézmények közül az óvodákat a szülők pozitívan értékelik, az iskolákhoz valamivel kritikusabb a hozzáállás.

Adataink szerint negatívabb vélemények még az oktatási intézmények személyi feltételeivel kapcsolatban fogalmazódnak meg, illetve az iskolai/óvodai agresszióval kapcsolatban figyelhetőek meg szülői félelmek.

A gyermekek szükségleteinek kielégítettségében hiányok tapasztalhatóak, főleg akkor, ha eltekintünk a létszükségleti-biológiai dimenziótól.

A gyermekek biológiai alapszükségeit (táplálkozás, ruházkodás) saját elmondásuk szerint lényegében képesek kielégíteni a családok. Ahogy haladunk a „magasabbrendű” szükségletek felé, úgy csökken a gyermeki igények kielégítettsége.

A rossz anyagi körülmények hatása a magzati fejlődéstől a betegségek kialakulásáig fokozottabban mutatkozik meg.

A tartós betegségek (pl. asztma, allergia) előfordulási gyakorisága lényegesen magasabb a kistérségben (16 versus 8%).

A Gyerekszegénység elleni program ismertsége, elterjedtsége kedvezőnek mondható.

A kérdezettek 45%-a hallott arról, hogy a kistérség részt vesz az országos Gyerekszegénység elleni programban. Ez mindenképpen a program hatékony kommunikációját mutatja.

1. A helyzetfelmérés módszerei

Az adatfelvétel a Kadarkúti kistérségben élő gyermekes családok reprezentatív mintáján készült 2013 augusztusában. A kistérségben a kérdezést a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának oktatói és hallgatói végezték. A kistérség 23 települése közül 11 került bele a felmérésbe. A települések a következők voltak: Csököly, Hedrehely, Kadarkút, Kaposmérő, Kaposszerdahely, Mike, Nagybajom, Pálmajor, Szenna, Szilvásszentmárton és Zselickisfalud. A kiválasztás menetének részleteit az alábbiakban mutatjuk be.

1.1. A vizsgálati minta

Az országos és járási népesség-nyilvántartás, valamint a jegyzőktől származó nyilvántartás adataiból gyerekszám szerinti rétegzett valószínűségi mintát készítettünk. A lekérdezéshez szükséges reprezentatív mintát többlépcsős, csoportos valószínűségi mintavételi eljárással alakítottuk ki, olyan tényezőkre támaszkodva, amelyekről feltételeztük, hogy befolyásolják a gyermekes családok életkörülményeit. Ezen tényezők között szerepelt: az adott háztartásban élő gyerekek száma, lakhelye, valamint az, hogy a háztartásban élnek-e olyanok, akik romának vallják magukat.

A mintaválasztás első lépcsőjében a kistérség 23 településéből 11-et választottunk ki – a kistérségi szakemberekkel egyeztetve –, amelyek a kistérség egészét reprezentálják.

A települések kiválasztása előtt azokat csoportosítottuk nagyságuk (500 fő alatti, 500-1000 fő közötti, 1000 fő feletti, kistérségi központ) és a roma népesség aránya szerint (alacsony, közepes, magas arány). A cél az volt, hogy az előzetesen meghatározott szempontok alapján kirajzolódó település-típusok mindegyike esélyt kapjon a mintába való bekerülésre. (A települések besorolását a település-nagyság illetve a

roma populáció nagyság mátrixában az 1. tábla mutatja.) A kiválasztás során tekintettel voltunk arra is, hogy a legfontosabb Gyerekesély programelemeket működtető települések is szerepeljenek a mintában.

1. tábla: A Kadarkúti kistérségi településminta kialakítása

	0-500 fős település	501-1000 fős település	1000 fő feletti település
Alacsony roma arány 0-6%	Hedrehely	Szenna	Kaposmérő
Közepes roma arány 6-25%	Szilvásszentmárton, Zselickisfalud	Kaposszerdahely, Mike	Nagybajom
Magas roma arány 25% feletti	Pálmajor		Csököly
Kistérségi központ Kadarkút			

A mintaválasztás során a kistérség központjában, Kadarkúton illetve Nagybajomon 10%-os merítéssel dolgoztunk. A további – mintába bevont – településeken pedig 25%-os merítéssel számoltunk, hogy ezeken a település-típusokon is elemezhető elemszámú almintákat kaphassunk.

A lekérdezés során adódott kisebb mintabeli eltolódásokat utólag súlyozással korrigáltuk. (Az elemszámokat a 2. tábla mutatja be.)

2. tábla: A Kadarkúti kistérség vizsgált településein élő gyermekes háztartások száma összesen és a súlyozott vizsgálati mintában (db)

település	gyerekes háztartások							
	populáció				minta			
	egy	kettő	három és több gyermek	összesen	egy	kettő	három és több gyermek	összesen
Csököly	51	51	42	144	13	13	11	37
Hedrehely	29	12	10	51	7	3	3	13
Kadarkút	151	79	48	278	15	8	5	28
Kaposmérő	144	84	42	270	36	26	11	68
Kapos-szerdahely	76	38	15	129	19	10	4	33
Mike	41	26	21	88	10	7	5	22
Nagybajom	166	128	92	387	17	13	9	39
Pálmajor	10	10	27	47	3	3	7	13
Szenna	38	34	19	91	10	9	5	24
Szilvásszent-márton	6	8	6	20	2	2	2	6
Zselickisfalud	9	9	10	28	0	2	3	5
összesen	721	479	333	1533	132	91	65	288

1.2. A kutatás kérdőíve

Az adatfelvétel során a mintába került családok körében először egy Háztartás kérdőív alapján gyűjtöttünk információkat a háztartásban élő személyek neméről, életkoráról, iskolázottságáról, gazdasági aktivitásáról, a család szerkezetéről, jövedelmi viszonyaikról, segélyekhez, támogatásokhoz való hozzáférésükről, lakáshelyzetükről, esetleges díjhátralékaikról, fizikai és mentális egészségi állapotukról, saját helyzetükhöz való viszonyulásukról. Következő lépésben a háztartásban élő minden gyermekről külön kérdőívet vettünk fel (Gyermek kérdőív), melynek célja volt feltérképezni a családban élő összes gyermeknél a következő témaköröket: óvodai, iskolai jellemzők, számítógép- és internethasználat, gyermekbetegségek előfordulása, gyermek-szükségletek kielégítettsége, gyermek-szülő kapcsolatának jellege. (A felmérésben használt kérdőíveket a 2. számú mellékletben adjuk közre.)

Azon túl, hogy a tanulmányban bemutatjuk a Kadarkúti kistérségre vonatkozó adatokat, ezeket összevetjük az országos átlaggal is. Az országos referencia értékek egy része a 2011-es Népszámlálás adataiból, másik része pedig a TÁRKI 2012-es országos reprezentatív felméréséből származik (TÁRKI Háztartásmonitor 2012). A gyermeki szükségleteknél az összehasonlítás alapjául a KSH 2009. évi Háztartási Költségvetési és Életkörülmények Adatfelvétel EU-SILC indikátorai szolgálnak. A hivatkozás nélküli adatok a jelen helyzet-, igény- és szükségletfelmérés alapját képező, 2013-as kérdőíves felvételtől származnak.

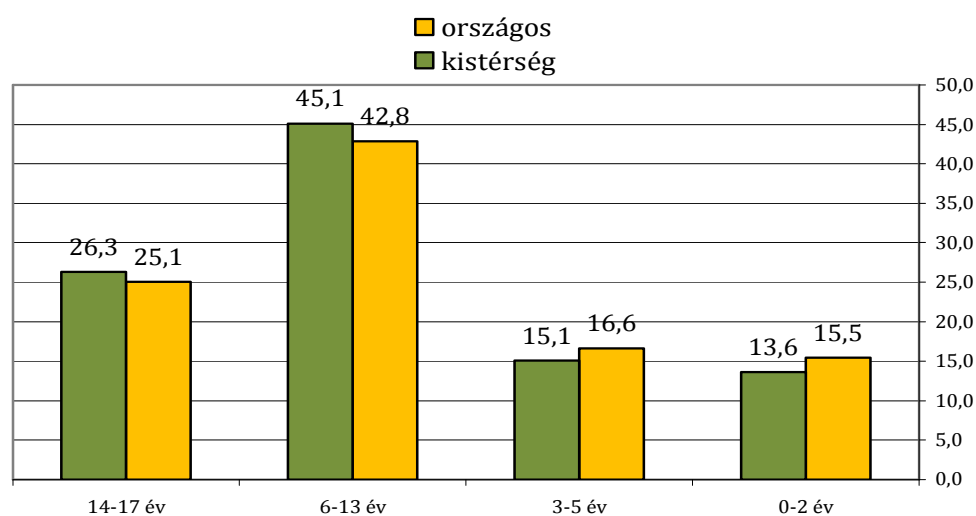
2. Demográfiai jellemzők

A gyermekek életkori megoszlása a kistérségben sok tekintetben hasonló az országos mintázathoz, azonban vannak eltérések. Elmaradás leginkább az alsó életkori korcsoportokban figyelhető meg. A 0-2 évesek a kistérségben az országoshoz képest 2 százalékponttal vannak kevesebben, a 3-5 évesek körében pedig az elmaradás

1,5%-nyi (1. ábra).

Országosan a vizsgált két szélső gyermek életkorcsoport (0-2 évesek, illetve 14-17 évesek) számosságában 10%-os különbség van, a Kadarkúti kistérségben ez az életkori olló - köszönhetően a 0-2 évesek kisebb arányának - szélesebb (13%). A legfiatalabb korcsoportban (0-2 évesek) a gyerekek kb. feleannyian vannak, mint a legidősebb korcsoportban (14-17 évesek), ami hangsúlyos gyerekszám csökkenést mutat (ez a demográfiai visszaesés erőteljesebb is, mint az országos átlag). A kedvezőtlen demográfiai tendencia a kistérség gyermekintézményeinek fennmaradása szempontjából is negatív következményekkel járhat, illetve hosszú távon a gazdasági aktivitás csökkenését vetíti előre.

1. ábra: A kistérségben élő gyermekek életkori eloszlása (%)¹

Ha a gyermekek arányát a helyi népességben belül vizsgáljuk, akkor azt mondhatjuk, hogy a kistérség korösszetétele az országos átlagnak megfelelő képet mutatja. A kistérségben a száz aktívkorúra jutó gyerekszám - a gyermeknépesség eltartottsági rátája - az országos mutatókhoz hasonlóan alakul: országosan 100 aktívkorúra 24 gyerek jut, a Kadarkúti kistérségben ugyanez az érték 28. Ugyancsak az országos

¹ Népszámlálás 2011 adatai alapján.

arányokat képezi le az időskorúak helyi száma (országosan 100 aktívkorúra 38 időskorú jut, a Kadarkúti kistérségben pedig 32). A demográfiai válság mégis kevésbé érezteti a hatását a kistérségben. Ha a gyermekkorúak és az időskorúak számát vetjük össze, akkor az országos állapotok egyértelműen az elöregedés jeleit mutatják - hiszen 100 gyermekkorúra ennél lényegesen több időskorú jut. Az országos átlaghoz képest az elöregedés a kistérségben kisebb mértékű: míg országosan 100 gyermekkorúra 161 időskorú jut, addig a Kadarkúti kistérségben ez az arány jóval alacsonyabb, száz gyermekkorúra 115 időskorú jut.²

A gyerek-társadalom belső, etnikai összetétele specifikus képet mutat a kistérségben. Míg országosan a roma származású gyermekek aránya 11% körül mozog, addig ugyanez az érték a Kadarkúti kistérségben 43%. A felmérés során azokat tekintettük romáknak, akik annak vallották magukat, tehát a népszámláláshoz hasonlóan a kérdőívben is az önbevallás elvére építettünk. Több metszetben nyilatkozhattak erről a kérdésről a kérdezettek (a megkérdezett első- és másodszorban milyen nemzetiségűnek vallja magát/ a kérdezettől kívül van-e olyan személy a háztartásban, aki romának tekinti magát.) Ezeket a válaszokat összesítve azokat tekintettük romáknak, ahol a háztartásban legalább egy személy romának vallotta magát.

A Kadarkúti kistérségben tehát az országosnál jóval magasabb (az országos érték négyszerese) a roma gyerekek aránya. Mindegyik gyermek életkorcsoportban meghatározónak, s hasonló arányúnak mondható a roma populáció nagysága (3. tábla). Ha valami változás várható, akkor leginkább még az, hogy mivel az iskolába belépő új korosztályokban valamelyest kisebb a roma gyerekek aránya az idősebb korcsoportokhoz képest, a jövőben csökkenhet a kistérségben az oktatási intézményekben megjelenő roma származású gyerekek aránya. (Adataink szerint a roma származású gyerekek aránya 6 év alatt 38%, e felett pedig 45%.)

² Népszámlálás 2011 adatai alapján.

3. tábla: A 0-17 éves roma gyermekek aránya korcsoportonként (%)

korcsoport	nem roma	roma
0 - 2	62,2	37,8
3 - 5	62,2	37,8
6 - 13	54,7	45,3
14 - 17	56,8	43,2
kistérség összesen	57,0	43,0
országos ³	88,7	11,3

A magas szegénységi kockázatú háztartástípusok közül az országos átlaghoz képest magasabb a három- és többgyermekes háztartások aránya, de az egyszülős háztartások aránya alacsonyabb az országosnál (4. tábla). Az elszegényedés kockázatát tekintve az egyik legveszélyeztetettebb családtípust az egyszülős családok képviselik. A Kadarkúti kistérségben ez a veszélyeztetett családtípus kisebb arányban fordul elő, mint országosan. A másik veszélyeztetettebb családtípus, a három- vagy többgyermekes nagycsaládok esetében a 14%-os országos adathoz képest jóval magasabb értéket mértünk (23%).

A mintába került összes gyermekes háztartás egyharmada (34%-a) roma háztartás, a három- és többgyermekes háztartások között ez az arány eléri a 63%-ot, tehát itt a roma családok alkotják az abszolút többséget.

4. tábla: A magas szegénységi kockázatú háztartástípusok előfordulása a mintában (%)

	országos ⁴	kistérség
egy szülő gyermekkel típusú háztartások	22	16,1
három- és többgyermekes háztartások	14,2	22,6

³ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

⁴ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

3. Foglalkoztatottság

A kistérség egyik legnagyobb problémája a nagyarányú munkanélküliség, illetve a foglalkoztatottság alacsony szintje. A gyermekes családokban élő aktív korúak (16-62 évesek) 43%-a tekinthető munkaerőpiaci szempontból aktívnak, ez az érték 10%-kal marad el az országos átlagtól. A negatív munkaerőpiaci tendenciákat időlegesen valamelyest orvosolja a közmunka lehetősége, viszonylag sokan tartoznak ebbe a munkaerőpiaci csoportba a kistérségben (7%). A munkanélküliség azonban így is jelentős, a munkanélküliek aránya jóval az országos átlag felett van (5. tábla). Nagyon magas a különböző jogcímenek eltartottnak tekinthető családtagok száma. Az aktív korúaknak (16-62 évesek) csak kb. négytizede dolgozik hosszabb távon és rendszeres jelleggel.

5. tábla: A gyermekes családokban élő aktív korúak gazdasági aktivitása a Kadarkúti kistérségben (%)

	országos ⁵	kistérség
aktív (alkalmazott, vállalkozó, alkalmi munkát végez)	53,2	43,5
munkanélküli (segélyezett, ellátás nélküli, közmunkás)	11,7	24,1
gyes-en lévő	10,5	9,2
nyugdíjas	5,5	7,2
eltartott	19,8	16,0
összesen	100	100

A munkalehetőségek hiánya mellett az elhelyezkedést nehezítheti az itt élők alacsonyabb iskolázottsági szintje, s ez a tényező is növelheti a háztartások

⁵ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

szegénységi kockázatát. A gyermekes családokban élő felnőttek 42%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik (6. tábla). A munkaerőpiacon az elhelyezkedéshez nagyobb esélyt adó közép- illetve felsőfokú végzettséget 31%-nyian tudnak felmutatni.

6. tábla: A gyermekes családokban élő felnőttek legmagasabb iskolai végzettsége a Kadarkúti kistérségben (%)

	%
kevesebb, mint 8 általános	5,2
8 általános	36,7
szakmunkásképző; szakképzés érettségi nélkül	27,0
érettségi	20,0
felsőfok	11,2
összesen	100,0

4. Anyagi helyzet

A gyermekes családok szegénysége megragadható mind objektív, mind szubjektív mutatókkal. A Háztartás kérdőívben mindkettőt mértük. Az objektív mutatókkal (1) elsősorban azt térképeztük fel, hogy milyen a családok jövedelmi helyzete, valamint milyen kiadásokra van elegendő pénzük a családoknak, illetve melyek azok a szükségletek, amelyeket inkább háttérbe szorítanak. A szubjektív mutatók arról árulkodnak, hogy miként vélekednek a megkérdezettek saját helyzetükről (2).

(1)

A kistérségben élő gyermekes családok jövedelmének átlagos értéke a gyermeket nevelő családok országos jövedelemátlagának mindössze 57%-a. A KSH 2011-es adatai alapján az egy főre jutó havi nettó jövedelem az összes háztartásra vetítve 82 400 forint volt. Ezen belül, ha csak a gyermekes háztartásokra koncentrálunk, akkor

67 100 Ft.⁶ Ugyanez az érték adataink szerint a Kadarkúti kistérségben mindössze 38 500 Ft. Az alacsonyabb átlagos jövedelem a szegénységi ráta növekedésével is együtt jár: a kistérségben a 0-17 éves gyermekek 66%-a szegénységben él⁷. A gyermekszegénység mértéke országosan 26%, tehát az eltérés igen jelentős (7. tábla). A kistérségben a gyermekek túlnyomó többségéről az mondható el, hogy anyagilag nagyon rossz körülmények között él.

7. tábla: A szegénységben élő gyermekek aránya a 0-17 éves korosztályban a Kadarkúti kistérségben (%)

	országos		kistérség
	2009 ⁸	2012 ⁹	2013
medián 60%-a alatt (OECD1)	30,4	31,6	70,9
medián 60%-a alatt (OECD2)	21,9	26	66,0

Ennek ellenére a kistérségben élő gyerekes családok közül viszonylag sokan - 39%-nyian – úgy érzik, hogy beosztással jól kijönnek, s néhányan gondok nélkül élnek (1% - 8. tábla). A többség esetében azonban megjelennek a pénzügyi zavarok, s általában abban a formában, hogy a hó végére már valami probléma merülhet fel, mert „éppen, hogy kijönnek a havi jövedelmükből”. Komoly problémákról 20%-nyian számoltak be, még súlyosabb esetekről – szó szerinti nélkülözésről – pedig 5%-nyian. Az országos arányokkal történő összehasonlításból az tűnik ki, hogy a kistérség lakói az országos helyzethez képest valamivel pozitívabbnak látják a saját helyzetüket.

⁶ Forrás: Jövedelmi helyzet 2011. Statisztikai Tükör VII. évf. 15. szám. KSH Budapest 2013.

⁷ A mára elterjedtebbnek mondható az OECD2 skála szerint számított ekvivalens jövedelem mediánjának 60%-ánál alacsonyabb jövedelemből él.

⁸ TÁRKI Háztartásmonitor 2009

⁹ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

8. tábla: Hogy érzi, Önök anyagilag...? (%)

	országos¹⁰	kistérség
...gondok nélkül élnek	1,6	1,1
...beosztással jól kijönnek	23,3	38,7
...éppen hogy kijönnek a havi jövedelmükből	40,5	35,2
...hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak	25,6	19,6
...nélkülözések között élnek	9	5,5
összesen	100,0	100

Erre az adatsorra rímél, hogy egy másik kérdés kapcsán a családok 68%-a számolt be arról, hogy az elmúlt 12 hónapban előfordult velük, hogy a hónap végére elfogyott a pénzük. A családok szintén jelentős hányada (60%) számolt be arról, hogy saját forrásból nem lenne képes fedezni egy nagyobb összegű váratlan kiadást.

A gyermekes családok nagy hányadát érintő szegénység a különböző típusú szükségletek kielégítetlenségének mértékében is megragadható. Vizsgálatunk során nemcsak a közüzemi számlák kiegyenlítésére fókuszáltunk, hanem más fontos mutatót is mértünk.

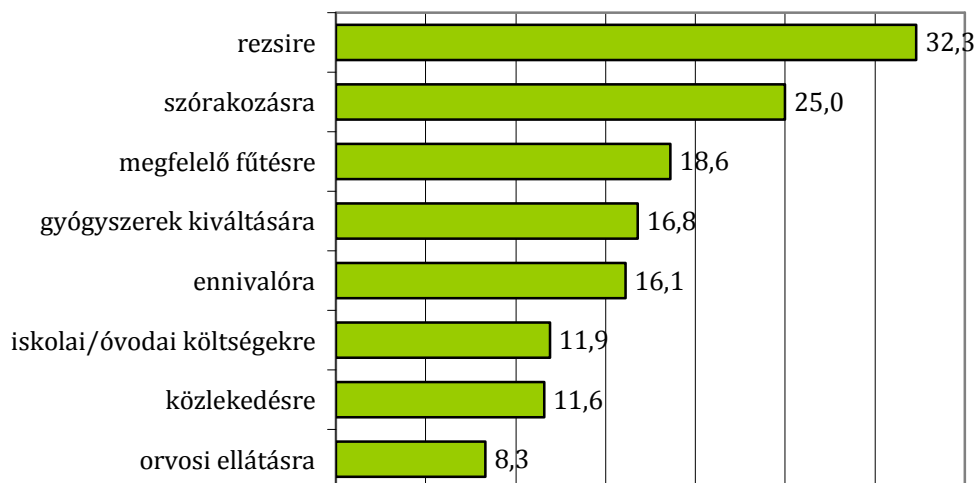
Az adatok azt mutatják, hogy a megkérdezett családok nagy részének elsősorban a rezsi kifizetése okoz gondot: kb. minden harmadik család esetében erre már nem jut mindig elegendő pénz (2. ábra). A többi vizsgált szükséglet kielégítetlensége ehhez képest csekélyebb. A családok közel ötödének okoz például gondot a megfelelő fűtés biztosítása. Lényegében ugyanennyien vannak azok is, akik a gyógyszerek kiváltásán próbálnak meg spórolni, illetve akiknek a szükséges élelem megvásárlása okoz gondot.

A hiány-listán egy szükséglet emelkedik még ki jelentősebben. Viszonylag magas azok aránya, akiknek nem jut elegendő pénzük szórakozásra (25%). Árnyalja a képet, hogy e területtel kapcsolatban sokan úgy nyilatkoztak, hogy nem is szoktak erre költeni. Az ő esetükben „csak” a hiányt állapíthatjuk meg, s nem a kielégítetlen igényt.

¹⁰ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

2. ábra: A háztartások néhány alapvető szükségletének kielégítettsége (%)

Előfordult, hogy nem jutott elég pénz...?

A megkérdezett háztartások viszonylag kis hányadának van valamilyen összegszerűen meghatározható tartozása (20%). Az adósság összege néhány ezer forinttól több millió forintig terjed. A tartozások mediánja (középértéke) 100 ezer Ft, tehát az adósok kb. felénél az elmaradás összege maximum ekkora.

A tartozások sokféle formában jelentkeznek. Az eladósodás relatíve alacsonyabb szintjét mutatja, hogy egy-egy tartozásféle általában maximum a családok egytizedét érinti. Kivétel az alól a villanyszámla, ahol ennél valamivel magasabb az adósok száma (15% - 3. ábra). Banki hitelek/áruhitelek esetében történő elmaradásokról 11%-nyian tesznek említést, valamivel többen, mint a magántermészetű kölcsönökről, tartozásokról (8%). Ugyanennyien beszéltek más rezsiköltségekkel kapcsolatos elmaradásról, és elsősorban a víz, csatornadíj, fűtés vonatkozásában (7-7%).

Árnyalja a képet, hogy több kategóriánál magas azon háztartások aránya, akik úgy nyilatkoztak, hogy nincsenek is ilyen jellegű költségeik (ezek elsősorban azok az adósság-formák, amelyeket a felmérés során kevesebben választottak, így a lakbér, a gázszámla illetve a különböző kölcsön-konstrukciók.)

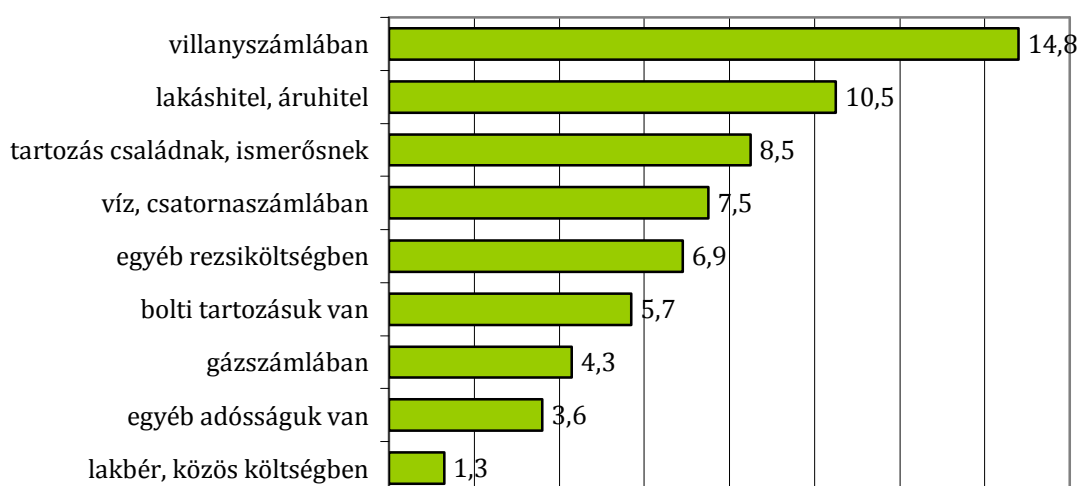
A tartozások néhány esetben oda is elvezettek, hogy a villanyt ki kellett kapcsolni, ez

a családok 9%-ával fordult már elő. A gáz kikapcsolása is gondot jelentett néhány családnak: az érintettek (ahova a gáz be van vezetve) 3%-ával fordult már elő, hogy ezt a szolgáltatást díjfizetés elmaradása miatt le-/kikapcsolták. A vízszolgáltatás esetében ilyen drasztikus lépésre ugyancsak az esetek 3%-ában került eddig sor.

A megkérdezettek 9%-a érzi úgy, hogy – az eladósodás következtében – jelenlegi lakását akár el is veszítheti.

3. ábra: Eladósodás mértéke a gyermekes háztartások között a Kadarkúti kistérségben (%)

Van-e valamilyen adósságuk, kifizetetlen hátralékuk?

A szegénység enyhítésében nagy szerepe lehet a családoknak nyújtott természetbeni juttatásoknak, melyeknek számos formáját kaphatják/igényelhetik az érintettek (9. tábla).

Összességében viszonylag sokan tettek említést valamilyen természetbeni ellátásról. Ezek közül legtöbben azt említik meg, hogy elengedik számukra a tankönyv és gyermekintézmény térítési díját (56%). A szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás tekintetében a szociális étkeztetés lehetőségét 24%-nyian vették igénybe, a családsegítő, illetve a gyermekjóléti szolgálat segítségét viszont kevesebben, „csak” 12%-nyian. Minden negyedik család részesül közgyógyellátásban (25%), s minden

ötödik kap élelmiszert, illetve tüzelőt (20%). Ehhez képest jóval kisebb azok aránya, akik a szociális földprogram, vagy a „Minden gyerek lakjon jól!” elnevezésű kezdeményezés keretében kisállathoz vagy vetőmaghoz is jutottak (14%). Az adósságkezelési szolgáltatást és a fogyatékosokat támogató szolgálatot sokkal kevesebben vették igénybe (2-3%).

9. tábla: A gyermekes háztartásoknak nyújtott természetbeni ellátások az elmúlt 12 hónapban a Kadarkúti kistérségben

Milyen természetbeni juttatásban részesült?	%
tankönyv, gyermekintézmény térítési díja	55,6
közfogyasztás	24,6
szociális étkeztetés	23,7
élelmiszer, tüzelő juttatás	20,4
kisállat, vetőmag földprogram vagy Minden gyerek lakjon jól! programok keretében	14,2
családsegítés, gondozás családsegítőtől vagy gyermekjóléti szolgálattól	11,9
adósságkezelési szolgáltatás	3,4
fogyatékosokat támogató szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye	2,3

(2)

A fenti objektív mutatókon kívül a szegénységet szubjektív szempontból is mértük például úgy, hogy megkértük a családokat, hogy nyilatkozzanak saját helyzetükről.

A vázolt anyagi gondokkal együtt a megkérdezettek többsége nem mondja azt magáról, hogy teljes mértékben szegény, 15% nyilatkozott így, „csak” bizonyos értelemben tartják magukat szegénynek (47%). De, összességében nem

elhanyagolható azok aránya, akik önmagukat egyáltalán nem sorolják be a szegények csoportjába, a családok majdnem négytizede sorolódik ebbe a véleménycsoportba (38% - 10. tábla).

10. tábla: Ön mit mondana a szegénységről: jelenleg Önök...?

	%
teljes mértékben szegények	15,1
bizonyos értelemben szegények	46,6
nem szegények	38,3
összesen	100,0

A háztartások romló anyagi helyzetét mutatja, hogy a megkérdezettek többsége - 54%-a úgy érzi, hogy 3 évvel korábban jobban élt, mint most. A családok 38%-a azon a véleményen van, hogy helyzetük alapvetően nem változott. Csak nagyon kevesen érzékelik azt, hogy most jobban élnek, mint korábban (8%). A jövő vonatkozásában is szkeptikusak a kérdezettek. A várakozások iránya hasonló az elmúlt években megélt változások irányához. A relatív többség további romlást vár (41%). Ugyanennyien a helyzet stabilizálódását vetítik előre (40%), s csak egy kisebbség optimista, 20%-nyian bizakodnak abban, hogy helyzetük javulni fog az elkövetkező három évben.

5. Lakáshelyzet

A bérlakások aránya Magyarországon igen alacsony, s a gyermeket nevelő családoknak is alig 7%-a él bérlakásban. Eredményeink szerint a Kadarkúti kistérségben is kevesen, s az országos átlaghoz képest pedig még kevesebben élnek bérlakásban (5%). (A kategóriában megjelennek az önkormányzati bérlakások is, de elsősorban a magánszemélyek tulajdonában álló bérlemények alkotják ezeket az ingatlanokat.) A családok döntő többsége – 85%-a – tulajdonosként él lakásában, 10% pedig más jogcímen – például szívességi lakáshasználóként vagy szolgálati lakásban lakóként (11. tábla).

A lakások helyzetének feltérképezésére léteznek objektív és szubjektív mérőszámok. Objektív mérőszámokkal (1) lehet mérni a lakásban lakók számának arányában a lakás alapterületét, a szobák számát, a lakások felszereltségét, komfortfokozatát. Szubjektív mérőszámokkal (2) arra mutathatunk rá, hogy a kérdezett vagy egy külső szemlélő hogyan vélekedik, mit gondol a lakásról, annak állapotáról, felszereltségéről.

(1)

A lakások felszereltsége jelentősen elmarad az országos átlagtól, minden jellemző kapcsán sokkal rosszabb értékeket mutatnak a jelzőszámok (11. tábla). A vizsgált elemek közül a WC-hiány ötszöröse az országos átlagnak, a fürdőszoba hiány négyszerese, a vezetékes víz hiánya pedig kétszerese. Nem véletlen, hogy az úgynevezett szubstandard lakások aránya nagyságrendekkel magasabb (13%), mint ami a gyerekes családok körében országosan jellemző (3%).

11. tábla: A gyermeket háztartások lakásainak főbb jellemzői a Kadarkúti kistérségben (az összes lakás %-ában)

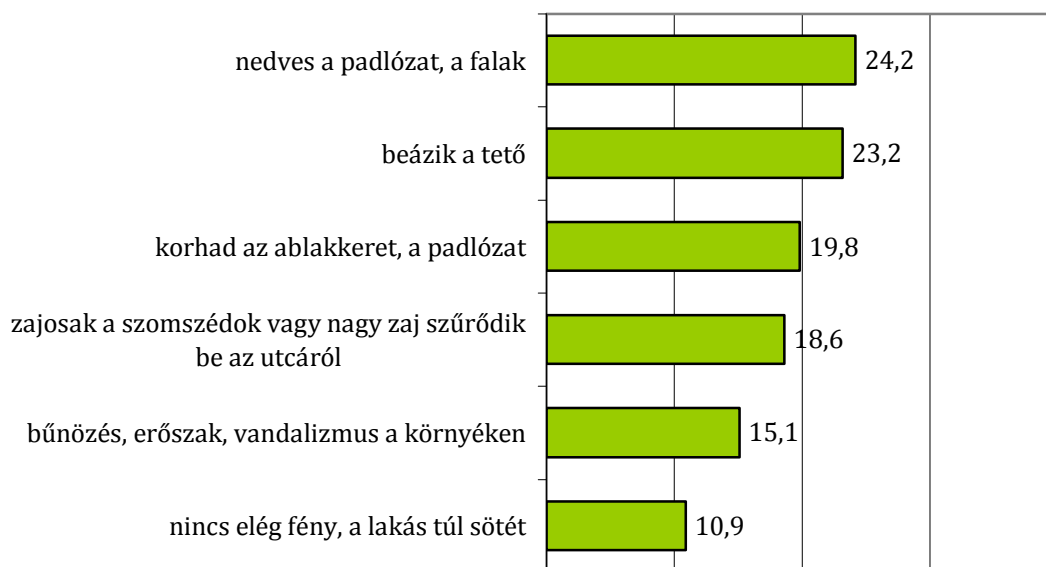
	országos ¹¹	kistérség
bérlakás	6,8	4,9
nincs fürdőszoba	2,5	9,7
nincs vezetékes víz	2,3	4,0
nincs WC	2,5	13,2
zsúfolt lakás	12,3	13,0
szubstandard lakások	3,0	13,4

Sok esetben nem a lakások felszereltsége, komfortfokozata hogy kívánni valót maga után, hanem a lakások fizikai állapota, illetve maga a lakókörnyezet (4. ábra). Hogy gondok vannak a lakások/házak állapotával is, azt jól jelzi, hogy minden negyedik család szembesül azzal a problémával, hogy a tető beázik, hogy nedves a padló, s

¹¹ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

minden ötödik, hogy korhad a padlózat, az ablakkeret. Majdnem ugyanennyien mondták, hogy a környék/a szomszédok zajosak, s valamivel kevesebben, hogy lakókörnyezetükre jellemző a bűnözés és vandalizmus.

4. ábra: A gyermekes háztartások lakásainak állapota a Kadarkúti kistérségben (az összes lakás %-ában)

(2)

A lakások állapotáról, illetve környezetéről a kérdezőbiztosok maguk is véleményt alkottak (12. tábla). A lakások döntő többségét a kérdezők tisztának (81%), rendezettnek (82%) találták, de még inkább az udvart (87%). Összességében a lakások majdnem egyötöde nem felel meg ezeknek az alap kívánalmaknak. A saját portával kapcsolatos vélemények kedvezőbbek, mint a környezet megítélése. A lakáshoz képest a környező házakat kevésbé (78%-ban) látták rendezettnek a kérdezőbiztosok (12. tábla). Ennél jóval kevesebben mondják azt, hogy a lakás/ház nem biztonságos egy gyerek számára (12%).

12. tábla: A kérdezők véleménye a lakásról és a lakókörnyezetről (%)

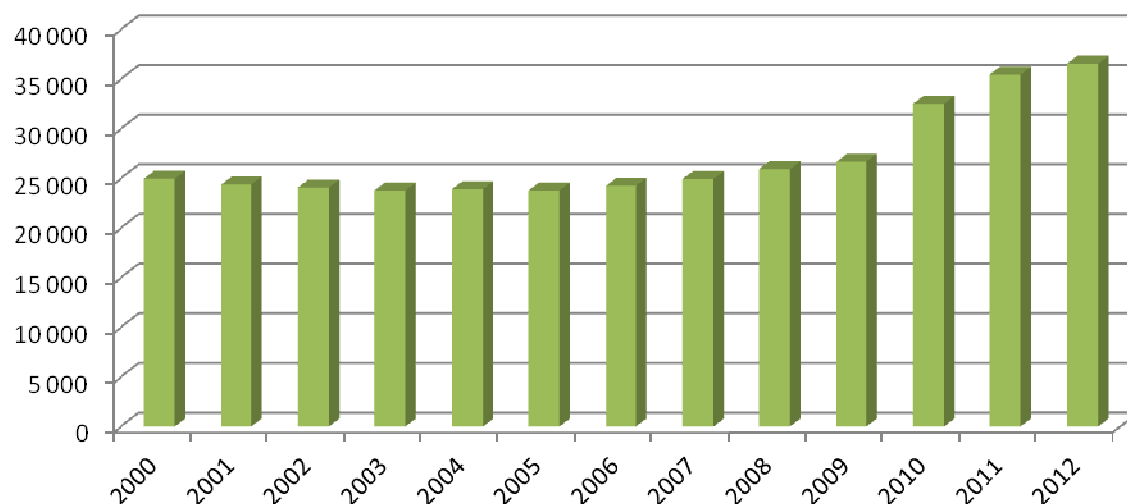
Az épület biztonságos egy gyerek számára.	88,2
Az udvar rendezett.	86,9
A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából rendezettek.	82,4
A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából tiszták.	81,4
A környező házak jó állapotúak, rendezettek.	77,8
A lakás sötét vagy berendezése sivár, egyhangú.	22,5
Az utca földút.	7,5

6. Nevelés, oktatás

6.1. Bölcsőde

A 3 évnél fiatalabb gyermekek bölcsődei elhelyezésének lehetőségei a 80-as évek eleje óta az ezredfordulóig látványosan csökkentek, majd egy nagyjából stagnáló időszakot követően a férőhelyek száma 2005-től kezdődően növekedni kezdett (5. ábra).

5. ábra: A bölcsődei férőhelyek számának alakulása Magyarországon 2000-2012 között¹²

Az EU tagországokban 2010-re a háromévesnél fiatalabb gyermekek legalább 33%-a számára kellett volna biztosítani a napközbeni ellátás lehetőségét, de a bölcsődei férőhelyek száma csak a megfelelő korú gyermekek 12%-ának napközbeni ellátására volt elegendő. A kistérségben adataink szerint a gyermekek mindössze 8%-a jár, avagy járt bölcsődébe. Ez a mutató a 0-17 éves korosztályra vonatkozik, ami azt jelenti, hogy ez nem csak az EU elvárásaihoz képest, de országos viszonylatban is igen alacsony érték. A még rövidebb múltra visszatekinthető Biztos Kezdet gyerekházba a mintába eső gyermekeknek 3%-a jár/járt már.

6.2. Óvoda

A bölcsődei hozzáféréshez viszonyítva az óvodába járás lehetőségei lényegesen jobbak a kistérségben, hiszen a 3-17 éves korosztályból gyakorlatilag mindenki jár vagy járt óvodába (99,8%).

Azoknak a gyermekeknek az aránya, akik 5 éves korukban vagy annál később kerülnek

¹² Forrás: KSH STADAT

be az óvodába, mindössze 4%, ami az országos átlagnak megfelelő érték (13. tábla). Azon kevés esetben, amely a késői óvodába kerüléshez kapcsolódik, a férőhelyhiány nem nagyon játszhat szerepet. A megkérdezett szülőknek csupán 2%-a nyilatkozott úgy, hogy gyermekét nem vették fel az óvodába, amikor kérte.

13. tábla: Az óvodakezdés életkora a 3-17 éves gyermekek között a Kadarkúti kistérségben (%)

	országos ¹³	kistérség
nem jár	-	0,2
2-3 éves	76,4	82,5
4 éves	19,1	13,4
5 éves	2,6	3,8

A szülők óvodáról (és iskoláról) alkotott véleményét mind zárt, mind nyitott kérdésekkel mértük a Gyermek kérdőívben. Az óvodákról alapvetően jó véleménnyel vannak a szülők. 65-80%-uk nyilatkozott kifejezetten pozitívan az óvoda által biztosított személyi és tárgyi feltételekről (14. tábla). Elsősorban a tárgyi feltételeket fogadják el a szülők. A személyi feltételekkel kapcsolatban már valamivel több a probléma, s elsősorban azt kifogásolják a kérdezettek, hogy az óvoda kapcsolata/kommunikációja a szülőkkel nem mindig megfelelő, illetve az sem, ahogy a gyerekek kéréseit/igényeit figyelembe veszik. Ezzel együtt a szülők úgy érzik, hogy gyermekük jól fejlődik az óvodában. Az óvodákkal kapcsolatban az egyik nehézség a zsúfoltság, a magas csoportlétszám. A gyerekösszetétellel kapcsolatban is merülnek fel problémák, hogy viszonylag sok olyan gyerek is jár az óvodába, aki erőszakos, verekedő.

¹³ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

14. tábla: Az óvodákról alkotott vélemény a Kadarkúti kistérségben (%)

	egyáltalán nem jellemző	inkább nem jellemző	inkább jellemző	nagyon jellemző
Jók az óvónők.	3,8	5,1	14,6	76,5
Az óvodában figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	7,8	7,9	19,4	64,8
Partnernek tekintik a szülőket.	4,7	9,3	18,3	67,7
A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe.	0,8	6,6	20,7	71,8
Jó a gyerekközösség.	1,6	6,4	22,5	69,5
A gyerek jól fejlődik.	1,6	3,9	15,4	79,1
Az óvoda berendezése, bútorzata megfelelő.	2,8	4,4	18,2	74,7
Az óvoda játékokkal, eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	1,7	4,5	15,1	78,7
Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	22,7	45,1	20,2	12,0
Túlzsúfoltak a csoportok.	35,0	25,5	22,6	16,9

A szülők véleményét megkérdeztük arról, hogy magasnak érzékelik-e a roma gyerekek arányát az óvodában. A válaszadók 64%-a válaszolt erre a kérdésre igennel. Kérdést fogalmaztunk meg arra vonatkozóan is, hogy nemzetiségileg milyen csoportot tekintenek ideálisnak. A legtöbben a vegyes összetételű (roma/nem roma) csoportot választanák (82%). Igaz nem mindegy, hogy honnan érkeznek a gyermekek: a roma családok képviselői az esetek 100%-ában a vegyes összetételű csoportokat preferálják, a nem roma családok esetében ugyanez az arány alacsonyabb (70%).

A nyitott kérdésekre érkezett válaszok alapján is elsősorban azt lehet megállapítani,

hogyan a kérdezettek inkább pozitívan viszonyulnak a kistérség óvodáihoz. A felmérés során pozitívumokról többen tesznek említést, mint negatívumokról (hiányosságokról, lehetséges fejlesztési területekről). Az óvodákkal kapcsolatban legtöbbször az óvodában uralkodó hangulattal elégedettek, a családi légkörrel, hogy az óvónők együttműködőek, empátikusak a gyerekekkel, odafigyelnek rájuk. S mindennek meg is van az eredménye, mert a gyerekek fejlődnek, sokat tanulnak. Ehhez hozzájárul az is, hogy az óvodák jó programlehetőségeket is biztosítanak a gyerekek számára. Hiányosságok inkább az infrastrukturális körülményekkel, a tárgyi ellátottsággal kapcsolatban fogalmazódnak meg: nem annyira jó az óvoda felszereltsége, a játékokból lehetne több, stb..

6.3. Iskola

A gyermekek iskolakezdésének életkora országosan egyre későbbre tolódik, 1990-ben a 7 évesen iskolába kerülő gyerekek aránya még kb. 10% volt, 2000-re meghaladta a 30%-ot; és ez az arány azóta csak nőtt¹⁴. A késői iskolakezdés – főként a tankötelezettség életkorának csökkentése mellett rontja az általános iskola befejezésének esélyeit a hátrányos helyzetű gyermekek esetében. A kistérségben a 7 évesen és később iskolába kerülő gyerekek aránya 60% (15 tábla). A késői iskolakezdők jellemzően évvesztesek voltak, illetve kisebb részük a szülők kérésére maradt tovább az óvodában, vagy iskolaéretlennek bizonyult.

15. tábla: Az iskolakezdés életkora a 6-17 éves gyermekek között a Kadarkúti kistérségben

	%
nem jár iskolába	3,3
6	37,2
7	56,9
8	2,6
összesen	100,0

¹⁴ Vágó Irén (2005): Felfelé terjeszkedő óvodáztatás – stagnáló hozzáférés. *Educatio* 4. sz. 742–761.

A törvényi szabályozás jelenleg főszabályként 6 éves kortól írja elő a tankötelezettséget, de lehetőséget ad még egy évet az óvodában tölteni – ha egy szakértői bizottság úgy látja jónak. A jogszabály következményeként – legalább az első években – iskolaéretlen gyerekek sokasága kerülhet az intézményekbe, ami az iskolai kudarcok növekedéséhez vezethet. Ennek lehetséges veszélye a Kadarkúti kistérségben nem elhanyagolható, hiszen már így is elég magas azon gyermekek aránya, akik az általános iskolában évismétlők voltak (16. tábla).

16. tábla: Iskolai kudarcok előfordulása az iskolás gyermekek között a Kadarkúti kistérségben (%)

	%
Járt-e kisegítő, felzárkóztató osztályba?	7,7
Volt-e magántanuló, vagy eltanácsolták-e valamelyik iskolából?	2,7
Ismételt-e évet az általános iskolában?	12,2

Az iskoláról alkotott szülői véleményeket az óvodához hasonlóan mind zárt, mind nyitott kérdéssorral megvizsgáltuk. Az óvodákhoz hasonlóan az általános iskolákról is elsősorban pozitívan nyilatkoznak a szülők. De míg az óvodák esetében az érintett szülők 65-80%-a nyilatkozott kifejezetten pozitívan az intézmény által biztosított személyi és tárgyi feltételekről, addig az iskolák esetében az ezen a véleményen lévők aránya valamivel alacsonyabb: 50-65% (17. tábla). Jellegében azonban nagyon hasonlóak a válaszok: itt is inkább a tárgyi feltételekkel elégedettek a szülők, kevésbé a személyi feltételekkel.

17. tábla: Az iskolákról alkotott vélemény a Kadarkúti kistérségben (%)

	egyáltalán nem igaz	inkább nem igaz	inkább igaz	teljesen igaz
Jók a pedagógusok.	0,4	9,0	36,2	54,4
Figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	4,2	11,4	34,6	49,8
Partnernek tekintik a szülőket.	5,5	10,0	36,7	47,8
A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába.	6,9	12,4	32,8	47,9
Jó a gyerekközösség,	3,8	11,3	29,9	55,0
A gyerek jól fejlődik.	2,3	7,6	26,6	63,6
Az iskola berendezése, bútorzata megfelelő.	3,2	7,6	35,5	53,7
Az iskola eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	2,4	7,8	35,3	54,5
Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	19,6	29,2	30,5	20,7
Túlzsúfoltak az osztályok.	46,1	29,4	16,0	8,5

Komolyabb kifogás leginkább a gyerekközösségettel kapcsolatban merül fel. A szülők elsősorban az iskolákban jelenlévő erőszakot látják problematikusnak. A felmérés tanúsága szerint a szülők 51%-a ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy az iskolában „sok az erőszakos, verekedő gyerek”. (Az óvodák esetében ugyanezt „csak” 32%-nyian mondják.)

A gyerekközösségben az agresszivitáson túl alkohol- és drogproblémák is előfordulnak. A válaszadók szerint gyerekeik 23%-a olyan iskolába jár, ahol jellemző az alkohol- és/vagy drogfogyasztás (18. tábla).

18. tábla: Mennyire jellemző az iskolában a drogprobléma, túlzott alkoholfogyasztás a Kadarkúti kistérségben?

	%
nagyon jellemző	5,8
inkább jellemző	17,6
inkább nem jellemző	22,9
egyáltalán nem jellemző	53,8
összesen	100,0

A szülők véleményét itt is megkérdeztük arról, hogy magasnak érzékelik-e a roma gyerekek arányát az oktatási intézményben, s a válaszadók 59%-a mondta azt, hogy igen. A legtöbben a vegyes összetételű (roma/nem roma) osztályok működését/működtetését preferálják (80%). Nem mindegy azonban, hogy honnan érkeznek a gyermekek: a roma családok esetében a vegyes összetételű osztályokat a kérdezettek az esetek 94%-ában preferálják, a nem-roma családok esetében ugyanez az arány kisebb (68%).

A nyitott kérdésekre érkezett válaszok alapján is elsősorban azt lehet megállapítani, hogy a kérdezettek inkább pozitívan viszonyulnak az iskolákhoz. A felmérés során pozitívumokról többen tesznek említést, mint negatívumról (hiányosságokról, lehetséges fejlesztési területekről). Legtöbben azt üdvözlnek, hogy az iskolák sokféle különórát biztosítanak. Sokan az oktatás színvonalával is elégedettek, úgy érzik, hogy gyermekük az iskolai évek alatt jól fejlődik. Elismeréssel illetik a tanárok szakmai munkáját: felkészültek, rugalmasak. Negatív oldalon már inkább a tárgyi feltételekkel kapcsolatban hangoznak el vélemények. Legtöbben még azt kifogásolják, hogy rossz állapotban van az iskola tornaterme, jónak tartanák, ha a tornatermet felújítanák és megfelelő sportolási lehetőségeket biztosítanának a gyerekek számára.

A szülőknek az iskolákkal, illetve a gyermekeikkel kapcsolatos elvárásai igen komolyak, hiszen sokan azt várják/szeretnék, hogy gyermekük az oktatási rendszerben minél tovább haladjon. A szülők elég magas követelményeket állítanak gyermekeik elé: 39%-uk azt szeretné, ha gyermekük minél tovább maradna az oktatási rendszerben, és annak befejezéseként felsőfokú végzettséget szerezne, amely

elvárás talán már túlzó, a valóságtól elrugaszkodó (19. tábla).

19. tábla: Mit gondol, gyermeke milyen iskolai végzettséghez juthat majd?

	%
legfeljebb 8 osztály	1,5
szakiskola	17,1
szakközépiskola	29,8
gimnázium	12,2
felsőfok	39,5
összesen	100,0

7. A gyermekek szükségleteinek kielégítettsége

Az anyagi helyzet csak általánosságban határozza meg, hogy a család mennyire képes a gyermekek számára fontos szükségletek biztosítására. Gyakran előfordul ugyanis, hogy a gyermekek szükségleteinek kielégítését előresorolják a családok a felnőttek szükségleteivel szemben. A szülők háztartási gazdálkodáson belüli preferenciái azonban – a források szűkössége mellett – bizonyos gyermeki szükségletek kielégítését fontosabbnak, másokat halaszthatónak, vagy kevésbé fontosnak ítélik meg.

Ahhoz, hogy legalább adataink egy részét országos viszonylatban is értelmezni tudjuk - bár az adatfelvétel más korcsoportot céltzott meg (0-15 évesek) -, felhasználtuk a KSH 2009. évi Háztartási Költségvetési és Életkörülmények Adatfelvétel EU-SILC modulját.

A gyermekek **biológiai alapszükségletei** (táplálkozás, ruházkodás) közül a táplálkozási igényeket lényegében teljesen képesek kielégíteni a családok (20. tábla). A szülők elmondása szerint gyermekeik számára biztosított a napi háromszori étkezés. A 2009-es országos adatok alapján a táplálkozási szükségletek tekintetében a

gyerekek 1%-a szenvedett hiányt, s lényegében ugyanez figyelhető meg a Kadarkúti kistérségben is (2%).¹⁵ A megkérdezettek azt állították, hogy gyermekeik a háromszori étkezést nemcsak hétközben, hanem hétvégén is megkapják.

A kistérségben a tanítási napokon ez az étkezés az iskolai étkeztetést is jelentheti és jelenti is. A kérdezettek többsége ugyanis igénybe veszi az iskolai étkeztetést az iskolaévben (74%). Igaz, ezzel nyáron már csak nagyon kevesen élnek (9%). Adataink szerint a családok valamivel több, mint fele ingyenesen jut az iskolai közétkeztetéshez (57%), a többiek már (valamennyit) fizetnek érte. Az iskolai/óvodai étkeztetés nemcsak az étkezések számának biztosításában, hanem a gyermekek megfelelő, minőségi táplálkozásában, azaz a hús-, zöldség- és gyümölcsfogyasztás biztosításában is fontos szerephez juthat. A kistérségben inkább az okoz nagyobb nehézséget a családoknak, hogy a gyermek megfelelő mennyiségben jusson hozzá a fejlődését elősegítő élelmiszerekhez. De az országos átlaghoz képest ebben a tekintetben a kistérségben jobb a helyzet. Míg országos átlagban azt látjuk, hogy a gyerekek 13%-a nem jut húshoz és 17% friss zöldséghez vagy gyümölcshez¹⁶, addig ugyanezek az arányok a kistérségben kedvezőbbek, s különösen a zöldség-, gyümölcsfogyasztás esetében jobbak az eredmények (7 és 5).

Az étkezésen túl a ruházkodás biztosítása nem minden esetben megoldott a családoknál. A két pár megfelelő lábbeli biztosítása a családok 9%-ának már túlzott anyagi megterhelést jelent, s az újonnan vásárolt ruházat biztosítása még nagyobb gondot okoz (15%).

¹⁵ EU-SILC 2009 adataiból

¹⁶ EU-SILC 2009 adataiból

20. tábla: Kielégítetlen gyermekszükségletek aránya a Kadarkúti kistérségben (%)¹⁷

<i>Biológiai alapszükségletek (táplálkozás, ruházat)</i>	%
hétköznapi napi három étkezés	1,9
hétfőn napi három étkezés	0,6
két pár megfelelő cipő	9,2
újonnan vásárolt (nem használt) ruha	15,1
meleg téli felsőruha	2,8

<i>Minőségi táplálkozás</i>	%
legalább naponta egyszer hús, húskészítmény	7,2
naponta friss zöldség és gyümölcs fogyasztása	5,0
különleges események megünneplése	4,0

<i>Szocializációs alapszükségletek</i>	%
külön fekhely	3,7
kültéri játékok	4,0
beltéri játékok	9,3
életkoruknak megfelelő könyv	19,5

<i>Tanulási feltételek</i>	%
megfelelő hely tanulásra, házi feladat elkészítésére	2,5
íróasztal	8,3
minden, az iskola által elvárt felszerelés	2,9
szótár	24,3

¹⁷ A kérdés így hangzott: *Kérem mondja meg, hogy a háztartásban élő minden 18 éves és fiatalabb gyermeke számára biztosítottak-e az alábbiak?* Ebben a táblázatban a kérdésre adott nemleges válaszokat tüntetjük fel.

Társas kapcsolatok	%
baráti körök rendszeres meghívása közös játszásra	25,7
rendszeres sportolási lehetőség (tanórán kívül)	17,4
részvétel fizetős iskolai kirándulásokon és programokon	24,7

„Luxus” szükségletek	%
évente legalább egy hét üdülés, nyaralás	59,6
fizetett különóra (nyelv, zene, fejlesztő foglalkozás)	67,3
zsebpénz	26,7

A gyermekek fejlődéséhez alapvetően nélkülözhetetlen **szocializációs szükségletek** egyértelműen a táplálkozás mögé sorolódnak, ugyanakkor a gyermekek fejlődését alapvetően meghatározó szocializációs alapszükségeket és kulturális szükségleteket is – valamilyen szinten – biztosítani tudják a családok. A gyermekek 4-9%-ának nincsenek beltéri és kültéri játékaik – ez az országos adatokhoz képest kifejezetten jó aránynak tekinthető (13-18%). A könyvellátottság tekintetében viszont már 20%-ra tehető azon családok aránya, ahol a gyerekeknek nincs életkoruknak megfelelő könyvük. És bár 80%-nál az elvi lehetőség megvan, mégis csak 41% azon gyerekek aránya, akik a szülők elmondása szerint legalább hetente olvasnak kedvtelésből.

Ami a **tanulási lehetőségeket** illeti, a gyerekek 8%-ának nincs külön íróasztala, s szinte alig van olyan család, ahol egyáltalán nem biztosított odahaza megfelelő hely a tanuláshoz (3%). Ehhez kapcsolódóan kedvező adat az is, hogy a családok mindössze 3%-ában nem áll rendelkezésre az iskola által elvárt minden felszerelés. Ebben szerepet játszhat a természetbeni juttatásként említett tankönyvtámogatás is. A családok a szótárt már nem tartják annyira nélkülözhetetlennek, ez az esetek 24%-ában már hiányzik.

A **társadalmi szocializáció** szempontjából fontos társas kapcsolatok építése egyértelműen hátrébb sorolódik a szükséglet kielégítés rangsorában. A gyerekek

egynegyedének nincs lehetősége rá, hogy meghívja baráti körét közös programra, játéokra. Ugyanennyien a külsős, fizetős iskolai programokon sem tudnak részt venni. A külsős programok közül egy árnyalattal kedvezőbb helyzetben vannak a sportfoglalkozások. A gyermekek egyhatodának nincs lehetősége arra, hogy sportoljon tanórán kívül.

A **„luxus” szükségletek** kielégítése valóban luxus-kategóriának tűnik, hiszen ezeket az elemeket jóval kevesebben tudják biztosítani, mint az eddig említett szükséglet-típusokat. Az ide sorolódó üdülés, illetve fizetett különórák a gyerekek nagy többsége – 60 illetve 67%-a - számára elérhetetlen. A zsebpénz már nem ennyire luxus-kategória, ezt a szülők 27%-a nem tudja biztosítani gyermeke számára.

A szükségletek kielégítése mellett a gyermeki fejlődéshez elengedhetetlen a családi körben eltöltött minőségi idő. A gyerekek többsége, 89%-a a szüleivel közösen étkezik, 72%-a minden nap. A szülők 67%-a nyilatkozott úgy továbbá, hogy a TV-ben látottakat megbeszéli gyermekével és 75%-uk szokott mesét olvasni vagy mondani gyerekének, nagyrészt naponta vagy kétnaponta. Ezekhez a közös, családi élményekhez képest jóval alacsonyabb mértékben jelentkeznek azok a társas együttlétek, amelyek nem az otthoni környezethez kapcsolódnak. A szülők a gyerekek 39%-ával tudnak/akarnak külsős kulturális programokon részt venni, pl. elmenni múzeumba, színházba, valamilyen zenei előadásra, stb.

Az internet és a számítógép mára szinte elengedhetetlen része az életnek, a gyermekek iskolai fejlődése szempontjából is kiemelkedően fontos. A szülők elmondása szerint a gyerekek többsége használ számítógépet (79%), elsősorban otthon, másodsorban pedig az iskolában. Szintén sokan használják az internetet (74%), ezt is otthonról, illetve az iskolában.

**21. tábla: A 6-17 évesek szabadidő eltöltési szokásai
a Kadarkúti kistérségben (%)**

Mennyire jellemző, hogy... ?	egyáltalán nem jellemző	inkább nem jellemző	inkább jellemző	teljesen jellemző
tv-t néz	3,8	23,1	38,3	34,8
számítógépezik	16,6	21,4	29,9	32,2
otthon játszik (egyedül, vagy testvéreivel)	9,2	13,8	36,5	40,5
szüleinek segít (háztartásban, üzletben stb.)	6,6	21,0	36,2	36,2
szervezett programon vesz részt	15,5	21,0	33,4	30,1
sportol, kirándul	15,8	24,8	29,8	29,6
barátaival, haverjaival találkozik	9,9	18,9	29,1	42,2
presszóba, bárba, kocsmába jár	92,4	5,3	1,5	0,8
csavarog, lödörög	89,8	5,8	2,2	2,1
egyáltalán nincs szabadideje	47,0	19,8	16,0	17,3
semmit sem csinál	80,2	9,6	7,3	2,9
egyéb tevékenységet végez	52,6	6,6	25,2	15,7

A kérdőívben megkérdeztük a szülőket, mit gondolnak arról, hogy gyermekeik mivel töltik szabadidejüket (21. tábla). Az, hogy a szülőnek mennyire vannak pontos információi a gyermek szabadidő eltöltési szokásairól, nyilván több tényezőtől függ. A szülők szerint gyermekeiknek van szabadideje és azt aktívan, értelmesen töltik el. A szülők úgy látják továbbá, hogy gyermekeik nem járnak kocsmába, bárókba, ehelyett sok gyermek segít a háztartásban, TV-t néz, otthon játszik, barátaival találkozik, számítógépezik, sportol, kirándul, szervezett programban vesz részt.

8. Egészség

A rossz anyagi körülmények gyakran hozzájárulnak a gyermekek betegségeinek kialakulásához, valamint késői diagnosztizálásához. A korai életkorban nem megfelelően kezelt betegségek, valamint prevenciók hiányosságok a későbbi életszakaszokban is nagy gondot jelenthetnek. Számos tanulmány figyelmeztet arra, hogy a szegénységben élőknek többszöröse annak a kockázata, hogy rossz egészségi állapotúak legyenek. A rossz anyagi körülmények nem csak a gyermekek betegségeinek kialakulásához járulnak hozzá, hanem már a magzati fejlődésre is hatással vannak. Számos betegség visszavezethető a magzat méhen belüli fejlődésére, az alacsony születési súly pedig nagyobb eséllyel vezet egyes felnőttkori betegségek kifejlődéséhez.

Magyarországon a gyerekek 10%-a születik alacsony, 2500 grammnál kisebb súllyal, a Kadarkúti kistérségben lényegében ugyanezt az arányt regisztrálhatjuk (11%).

A testileg és szellemileg fejletlenebb gyerekek aránya ugyancsak egybeesik az országos adatokkal. Országosan a kérdezettek 2-3%-a mondta gyermekét testileg, illetve értelmileg az átlagnál fejletlenebbnek¹⁸, a kistérségben ugyanezek az arányok jelentkeznek.

A különböző betegségek előfordulási gyakorisága a kistérségben viszont meghaladja az országos átlagot. Ez elsősorban a látásproblémáknál figyelhető meg, az országos átlagnál kb. kétszer magasabb arányban. (Igaz, ezek a látásproblémák általában nem súlyosak, a gyermekek szemüveggel jól látnak.) Ugyanez az eltérés figyelhető meg a tartós egészségügyi problémák esetében. Ilyen jellegű betegségben a kistérségben a gyerekek 16%-a szenved, szemben az országos 8%-kal (22. tábla).

¹⁸ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

22. tábla: Gyermekbetegségek aránya a Kadarkúti kistérségben (%)

	országos ¹⁹	kistérség
hallásprobléma	2,1	2,9
látásprobléma	6,8	13,9
egyéb tartós egészségügyi probléma	7,8	16,1

A tartós egészségügyi problémák közül elsősorban az allergia emelkedik ki (7% - az országos átlag 2%-ával szemben). De az asztmás gyermekek aránya is kb. háromszorosa az országos átlagnak (5 versus 2%). A többi betegségek esetében már nincsenek jellegzetes eltérések az országos adatoktól (23. tábla).

23. tábla: A gyermekek körében előforduló tartós egészségügyi problémák aránya a Kadarkúti kistérségben (%)

	országos ²⁰	kistérség
allergia	2,4	7,2
asztma	1,7	5,4
mozgásszervi rendellenesség	1,0	1,2
emésztőrendszeri betegség	0,7	1,0
egyéb légzőszervi betegség	1,4	0,8
idegrendszeri betegség	0,6	0,6
depresszió/pszichikai betegség	0,3	0,4
keringési betegség	1,0	0,3
kóros soványság	0,1	0,0
kóros kövérség	-	0,0

A gyermekek egészségi állapotára negatívan hatnak a különböző devianciák, így a dohányzás, valamint az alkoholfogyasztás is. A szülők tudomása szerint a 6-17 éves

¹⁹ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

²⁰ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

gyerekek 9%-a dohányzik alkalmanként vagy rendszeresen, illetve 7% fogyaszt alkoholt alkalmanként.

Kiemelendő még, hogy az iskola előtt fejlesztésben résztvevő gyerekek aránya a kistérségben jóval magasabb (42%), mint az országos átlag (10%).

9. Településsel, kistérséggel kapcsolatos vélemények

A Háztartás kérdőívben a családok véleményt alkothattak arról, hogy mennyire szeretnek a településükön élni. Az adatok azt mutatják, hogy a megkérdezettek 60%-a szeret azon a településen lakni, ahol most él – ez más kistérségekhez képest viszonylag magas érték. A kérdéssel kapcsolatban 23% semleges álláspontot alakított ki, 17% pedig nem, vagy nem nagyon szereti jelenlegi lakóhelyét. Nem mindegy azonban, ki hol él. Szenna, Kaposszerdahely és Kaposmérő lakói például nagyon szeretik településüket (83-100%), a másik végletet Mike és Csököly lakó jelentik, ahol ugyanez az arány már jóval alacsonyabb (26-28%). A többi település lakói ezen öt település értéke közé esnek (40-56%).

A családok egynegyede (26%) tervezi, hogy elköltözik a településről. Az előző települési adatok ismeretében nem meglepő, hogy legnagyobb számban Mike és Csököly lakói gondolkodnak ezen (41 és 43%), illetve mellettük Zselickisfalud lakói számolnak be erről nagyobb számban (40%).

Ezen túlmenően a kérdezettek saját szavaikkal is elmondhatták véleményüket lakóhelyükről: mit szeretnek benne, illetve mit kevésbé. S mindezt a gyerekek szemszögéből értékelve: „Mondja el saját szavaival, hogy mit tart a településen jónak, előnyösnek a gyerekek számára/mit tart hiányosságnak, mire lenne szükség a településen ahhoz, hogy a gyerekeknek jobb helyzetük legyen”.

Bár minden településen akadtak kérdezettek, akik azt felelték, hogy semmilyen pozitívumot nem tudnak említeni a településsel kapcsolatban, számos olyan tényező felmerült a kistérségben, amelyet a válaszadók pozitívan ítélték meg. Sőt, ha a pozitív és a negatív válaszok egyenlegét nézzük, az előbbiek vannak túlsúlyban, tehát a

kérdezettek, ha gyermekeikre gondolnak, akkor lakóhelyüknek inkább az előnyeit látják, mintsem a hátrányait. Összességében a megkérdezettek kb. kétharmada tudott valamilyen pozitívumot kiemelni településével kapcsolatban és kb. egyharmadnyian hoztak szóba valamilyen negatív elemet.

A válaszokat vizsgálva ki lehet emelni néhány olyan tényezőt/tényező-együttest, amelynek megléte vagy hiánya alapvetően meghatározza a kérdezettek hozzáállását, s válaszaik irányát:

- *oktatási intézményekkel való ellátottság*: van-e a településen vagy a közelben oktatási intézmény (óvoda/iskola). E dimenzió mentén lényegében mindegyik település jól teljesít, szinte mindenhol pozitív vélemények fogalmazódnak meg ezzel kapcsolatban: a mintában szereplő 11 település közül ez 9-ről mondható el. Természetesen, amelyik település jobban ellátott, ott a válaszok inkább pozitív irányból érkeztek (pl. Kaposmérő), ahol viszont hiányok vannak, ott ezt már kevésbé tudják pozitív elemként kiemelni (Zselickisfalud, Szilvásszentmárton).
- *az oktatási intézményekben folyó szakmai munka minősége*: a szakmai munka értékelése megosztó dimenzióként jelentkezik, már egy-egy településen, s egy-egy oktatási intézményen belül is, van, aki pozitívan látja a helyzetet, van, aki pedig negatívan.
- *játszóterek/parkok megléte*: kardinális megítélési szempontként jelentkezik a kistérségben, hogy ezek mennyire adóttak a gyermekek számára. Ezzel kapcsolatban a mintában szereplő 11 település közül 7 lakói inkább elégedettségükről számolnak be (elsősorban Kaposmérő és Csököly lakói), 4 településen viszont szóba sem kerül pozitívumként ez a tényező (Kadarkút, Zselickisfalud, Szilvásszentmárton, Pálmajor).
- *a közbiztonság kérdése*: a gyermekek szempontjából veszélyeztető faktorként értékelhetik a kérdezettek a közbiztonság helyzetét. Ez a szempont, ha szóba kerül, ugyancsak inkább pozitív kontextusban jelentkezik. Itt is a 11 település közül 7 lakói beszélnek erről pozitív összefüggésben (elsősorban Kaposmérő és Zselickisfalud lakói), 4 településen viszont szóba sem hozzák szóba ezt az elemet pozitívumként (Hedrehely, Nagyabajom, Szilvásszentmárton, Pálmajor).

- *környezeti adottságok*: az életminőség egy fontos eleme, hogy mennyire csendes, nyugodt, jó levegőjű, stb. településen élnek az emberek. Ennek áldásos hatásairól is sok helyütt beszélnek az emberek, s elsősorban Zselickisfaludon. (2 településen nem kerül szóba ez a szempont kedvező megítélési szempontként: Mikén és Pálmajoron.)
- *programlehetőségek*: közös vonása a kistérségi településeknek, hogy spontán módon többen kiemelik: a fiatalok számára helyben megfelelő program- és szórakozási lehetőségek állnak rendelkezésre (kulturális programok, ifjúsági programok, sportolási lehetőségek, stb.). A mintában szereplő települések közül 8-ban említik meg ezt a szempontot pozitívumként a kérdezettek, s 3 településen nem kerül ez szóba pozitívumként (Nagybajom, Csököly, Szilvásszentmárton).
- *gyógyszertárak megléte*: ugyancsak fontos megítélési szempontként jelentkezik a kistérségben ez a tényező, de ez már inkább a negatív oldalon – a megkérdezettek gyakran hiányérzetükről számolnak be.

A főbb választípusok kiemelésével látható, hogy melyek azok a pontok, ahol érdemes (még további) fejlesztéseket tenni, mert ezáltal hangsúlyosabb lehet a település gyerekbarát jellege, s nőhet a település megtartó ereje.

10. Gyerekszegénység elleni program

A válaszadók 45%-a hallott arról, hogy a kistérség részt vesz az országos Gyerekszegénység elleni programban. Ha a más kistérségekben működő programok ismertségével vetjük össze ezt az adatot, azt állapítjuk meg, hogy a program kommunikációja hatékony. A részvétel tekintetében is viszonylag kedvezőek az adatok. Ha csak azokra koncentrálunk, akik hallottak a lehetőségről, azok körében a gyerekek esetében a részvétel közel 50%-os. A felnőttek körében pedig egyharmad körül mozog a részvétel (24. tábla). A felmérésnek nem volt elsődleges célja a Gyerekesély programban való részvételt mérni, mivel erre más mérőeszközöket dolgoztunk ki (monitoring rendszer).

24. tábla: Gyerekszegénység elleni program ismertsége a Kadarkúti kistérségben (%)

Hallott-e arról, hogy az Önök kistérsége részt vesz a Gyermekszegénység elleni programban?	44,7
Van-e olyan 0-17 év közötti gyermek, aki részt vett a Gyerekesély programokban?	45,5
Van-e olyan más felnőtt, aki részt vett a Gyerekesély programokban?	29,2

Biztos Kezdet gyerekházba – mint már említettük - a mintába eső gyermekeknek 3%-a járt, de ők ezt több-kevesebb rendszerességgel tették meg. Az érintettek többsége napi/heti gyakorisággal is elment a gyerekházba.

MELLÉKLET

1. számú melléklet
A felmérés alapmegoszlásai

		háztartás	%
Előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy hónap végére elfogyott a pénzük?	igen	193	68,2
	nem	90	31,8
	összesen	283	100,0

		háztartás	%
Képes-e a háztartás arra, hogy egy nagyobb kiadást a saját forrásaiból fedezzen?	igen	109	39,8
	nem	165	60,2
	összesen	273	100,0

		háztartás	%
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - villanyáramot?	igen	24	8,7
	nem	258	91,3
	összesen	283	100,0
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - vizet?	igen	10	3,5
	nem	270	96,5
	összesen	279	100,0
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - gázt?	igen	6	2,8
	nem	216	97,2
	összesen	222	100,0

		háztartás	%
Fenyeget-e annak veszélye, hogy tartozás miatt elveszítik a lakást	igen	24	8,8
	nem	253	91,2
	összesen	277	100,0

		háztartás	%
3 évvel ezelőtt Önök	rosszabbul éltek	23	8,3
	alapvetően ugyanígy éltek	105	37,8
	jobban éltek	150	53,9
	összesen	278	100,0

		háztartás	%
Hogyan fog alakulni a helyzetük a következő évben?	javulni fog	48	19,8
	nem változik	96	39,5
	romlani fog	99	40,7
	összesen	244	100,0

		háztartás	%
Önök milyen jogcímen laknak ebben a lakásban?	tulajdonos	245	85,4
	bérlik az önkormányzattól	3	1,0
	magánszemélytől bérlik	11	3,9
	egyéb (szívességi, szolgálati)	28	9,7
	összesen	287	100,0

		háztartás	%
Mennyire szeret ezen a településen lakni, ahol most él?	egyáltalán nem szeret	30	10,6
	2	19	6,7
	3	65	22,7
	4	66	23,2
	nagyon szeret	105	36,9
	összesen	285	100,0

		háztartás	%
Tervezi-e hogy elköltözik a településről?	igen	75	26,3
	nem	209	73,7
	összesen	284	100,0

		gyerek	%
A gyermek jár(t)-e bölcsődébe?	igen	42	7,9
	nem	488	92,1
	összesen	530	100,0

		gyerek	%
A gyermek jár(t)-e a Biztos Kezdet gyerekházba?	igen	18	3,4
	nem	512	96,6
	összesen	530	100,0

		gyerek	%
Milyen gyakorisággal járt a Biztos Kezdet gyerekházba?	naponta	2	11,7
	hetente többször	9	52,0
	havonta többször	1	3,9
	ritkábban	6	32,5
	összesen	17	100,0

		gyerek	%
Felvették-e akkor az óvodába, amikor kérte?	igen	460	97,6
	nem	11	2,4
	összesen	472	100,0

		gyerek	%
Mennyire jellemző az óvodára, hogy magas a roma gyerekek aránya?	nagyon jellemző	32	34,1
	inkább jellemző	28	29,5
	inkább nem jellemző	31	33,2
	egyáltalán nem jellemző	3	3,1
	összesen	93	100,0

		gyerek	%
Melyik jobb: ha az óvodában a roma és a nem roma gyerekek egy, vagy ha külön csoportba járnak?	ha egy csoportba járnak	73	82,0
	ha külön csoportba járnak	16	18,0
	összesen	88	100,0

		gyerek	%
Mennyire jellemző az iskolára, hogy magas a roma tanulók aránya?	nagyon jellemző	103	29,6
	inkább jellemző	102	29,1
	inkább nem jellemző	108	30,9
	egyáltalán nem jellemző	36	10,4
	összesen	349	100,0

		gyerek	%
Melyik jobb: ha az iskolában a roma és a nem roma gyerekek egy, vagy ha külön osztályba járnak?	ha egy osztályba járnak	271	80,2
	ha külön osztályba járnak	67	19,8
	összesen	338	100,0

		gyerek	%
Milyen gyakran olvas a gyermek kedvtelésből?	minden nap	57	14,5
	hetente néhány alkalommal	104	26,4
	havonta néhány alkalommal	95	24,0
	évente néhány alkalommal	56	14,0
	sohasem	84	21,1
	összesen	396	100,0

		gyerek	%
Volt-e a gyermek a család szervezésében múzeumban, zenei vagy színházi előadáson?	igen	161	38,6
	nem	256	61,4
	összesen	417	100,0

		gyerek	%
Meg szokták-e beszélni a gyermekkel a TV-ben látottakat?	igen	280	67,4
	nem	132	31,8
	nincs TV	3	0,8
	összesen	415	100,0

		gyerek	%
Szokott-e gyermeke számítógépet használni?	igen	382	78,6
	nem	104	21,4
	összesen	487	100,0

		gyerek	%
Szokott-e gyermeke internetet használni?	igen	359	73,9
	nem	127	26,1
	összesen	485	100,0

		gyerek	%
Igénybe veszi-e az iskolai ékeztetést iskolaévben?	igen	285	74,4
	nem	98	25,6
	összesen	383	100,0

		gyerek	%
Igénybe veszi-e az iskolai ékeztetést nyáron?	igen	30	8,6
	nem	322	91,4
	összesen	353	100,0

		gyerek	%
Az iskolai étkezésért mennyit fizet?	a teljes összeget	59	20,9
	az összeg egy részét	61	21,7
	semmit	161	57,4
	összesen	281	100,0

		gyerek	%
Együtt szokott-e a gyermek étkezni mindkét szülőjével?	igen	476	88,8
	nem	60	11,2
	összesen	536	100,0

		gyerek	%
Milyen gyakran szokott a gyermek étkezni mindkét szülőjével?	minden nap	341	72,2
	hetente többször	94	19,8
	hetente egyszer	19	4,1
	havonta egyszer	13	2,7
	soha	6	1,3
	összesen	473	100,0

		gyerek	%
Szoktak-e Önök otthon a gyermeknek mesét olvasni vagy mondani?	igen	175	75,5
	nem	57	24,5
	összesen	232	100,0

		gyerek	%
Részesült-e valamilyen külön, szakember által javasolt fejlesztésben?	igen	225	42,4
	nem	307	57,6
	összesen	532	100,0

		gyerek	%
Ön szerint a gyermek a korához képest testileg	kevésbé fejlett	12	2,2
	átlagosan fejlett	421	79,0
	az átlagosnál fejlettebb	100	18,8
	összesen	533	100,0

		gyerek	%
Ön szerint a gyermek a korához képest értelmileg	kevésbé fejlett	14	2,5
	átlagosan fejlett	399	74,8
	az átlagosnál fejlettebb	121	22,7
	összesen	533	100,0

		gyerek	%
A gyermek dohányzik-e?	rendszeresen	10	2,5
	alkalmanként	24	6,4
	soha	349	91,1
	összesen	383	100,0

		gyerek	%
A gyermek fogyaszt-e alkoholt?	rendszeresen	0	0,0
	alkalmanként	26	6,7
	soha	357	93,3
	összesen	383	100,0

2. számú melléklet
A felmérés kérdőívei

--	--	--	--	--

HÁZTARTÁS sorszáma

A HÁZTARTÁSBAN ÉLŐ 0-17 ÉVES GYEREKEK SZÁMA

--	--

EBBEN A HÁZTARTÁSBAN HÁNY DARAB GYERMEKKÉRDŐÍV KÉSZÜLT?

--	--

Családok

Háztartás kérdőív

2013.

A válaszadás önkéntes!

Település neve:

Kijelentem, hogy az általam kezelt és felvett adatokat bizalmasan kezelem, azokat csak a kutatásban illetékes személynek adom át.

Kérdező aláírása:

Kérdés kezdete:

2013. hónap nap óra perctől

AZ INTERJÚALANY KIVÁLASZTÁSA: Elsősorban a gyerek(ek) édes- vagy nevelőanyja, másodsorban az édes- vagy nevelőapja, harmadsorban az a felnőtt személy, aki a gyerekek gondozásáért elsősorban felel.

Javasolt bemutatkozás:

Jó napot kívánok! vagyok, a Egyetem hallgatója. A kistérség gyerekesély programja keretében kérdőíves felmérést végzünk a gyermekes családok körében. Kérem válaszoljon az alábbi kérdésekre!

HÁZTARTÁSTÁBLA KÓDJAI

KÉRDEZETTHEZ VALÓ VISZONY KÓDJAI: 01 – házastársa, élettársa 02 – saját vagy a házastárs, élettárs vér szerinti gyermeke 03 – nevelt, fogadott gyermeke 04 – szülője 05 – apósa, anyósa 06 – menyec, veje 07 – unokája 08 – más rokona 09 – nem rokon 99 – NEM TUDJA	CSALÁDI ÁLLAPOT KÓDJAI: NÖTLEN/HAJADON 01 – nőtlen, hajadon, nincs élettársa 02 – nőtlen, hajadon, élettárral él HÁZAS 03 – házass, házastárral él 04 – házass, élettárral él 05 – házass, de külön élnek, nincs élettársa ELVÁLT 06 – elvált, nincs élettársa 07 – elvált, élettárral él ÖZVEGY 08 – özvegy, nincs élettársa 09 – özvegy, élettárral él 99 – NEM TUDJA	LEGMAGASABB BEFEJEZETT ISKOLAI VÉGZETTSÉG KÓDJAI: 00 – általános iskolás korú, vagy még nem iskolás korú 01 – kevesebb, mint 8 általános 02 – 8 általános 03 – szakmunkásképző; szakképzés érettségi nélkül 04 – szakközépiskolai érettségi; szakképzést követő érettségi 05 – gimnáziumi érettségi 06 – érettségit követő, nem felsőfokú szakképzés, technikum 07 – felsőfokú szakképzés, felsőfokú technikum 08 – főiskola 09 – egyetem 99 – NEM TUDJA	JÁR-E KÓDJAI: 00 – nem jár 01 – bölcsőde 02 – óvoda 03 – általános iskola 04 – szakmunkásképző 05 – szakközépiskola 06 – gimnázium, 4 osztályos 07 – gimnázium, 5 osztályos 08 – gimnázium, 6 osztályos 09 – gimnázium, 8 osztályos 10 – technikum 11 – felsőfokú technikum 12 – főiskola 13 – egyetem 88 – egyéb 99 – NEM TUDJA	DOLGOZIK-E/DOLGOZOTT-E KÓDJAI: HA NYUGDÍJ MELLETT DOLGOZIK, DOLGOZÓNAK JELÖLD! A FŐMUNKÁRA VONATKOZÓAN VÁLASZOLJON! (FŐMUNKÁ: AMIT A KÉRDEZETT ANNAK TEKINT. HA BIZONYTALAN: AHOL A LEGTÖBB IDŐT TÖLTI) HA DOLGOZIK/DOLGOZOTT: 01 – alkalmazott 02 – vállalkozó, önálló, saját vállalkozásában alkalmazott 03 – alkalmi munkát végez, megbízásokat vállal 04 – közmunkás HA NEM DOLGOZIK/NEM DOLGOZOTT: 05 – munkanélküli (segélyezett) 06 – munkanélküli ellátás nélkül 07 – nyugdíjas (öregségi, özvegyi, stb.) 08 – rokkantnyugdíjas 09 – fogyatékkal élő, tartós betegség miatt nem dolgozik 10 – gyermekgondozási szabadságon, gyeden, gyeken van („főállású anya” is) 11 – háztartásbeli, családját látja el 12 – tanuló, továbbképzésen, átképzésen vesz részt 13 – ápolási díjon van 14 – egyéb okból nem dolgozik (pl. eltartott) 99 – NEM TUDJA
---	--	--	---	--

HOL VAN A MUNKAHELYE KÓDJAI:

- 1 – a településen
- 2 – közeli faluban
- 3 – közeli kisvárosban
- 4 – megyeszékhelyen
- 5 – Budapesten
- 6 – egyéb településen
- 7 – külföldön

9 – NEM TUDJA

1. Összesen Önnel együtt hányan élnek a családban (egy háztartásban)?

..... fő

2. Kérem sorolja fel a háztartás tagjait! Kezdjük Önnel a sort! (KÉRDEZŐ: karikázd be az x-et, ahol ilyen van, ha nem tudja, nem válaszol!)

Sor- száma	Keresztneve	Neme		Születési éve	Kérde- zetthez való viszonya	Családi állapota	Iskolai végzett- sége	Jár-e valamilyen iskolai rendszerű, végzettséget adó képzésre (nem tanfolyam)? Jár-e bölcsődébe vagy óvodába?	Jelenleg dolgo- zik-e?	HA DOLGO- ZIK: Hol van a munka- helye?	Dolgozott- e az elmúlt 12 hónapban?	HA DOLGO- ZOTT: Hány hónapot dolgozott az elmúlt 12 hónapban?	Ebből hány hónapot dolgozott közfoglal- koztatásban? (közmunka)
		férfi	nő	Ha nem tudja: Kb. mikor született? NÉGY SZÁM- JEGGYEL!							HA SOSEM DOLGO- ZOTT = 88		
KÉRDE- ZETT		1	2	19 x –	X							x –	x –
2.		1	2	x –								x –	x –
3.		1	2	x –								x –	x –
4.		1	2	x –								x –	x –
5.		1	2	x –								x –	x –
6.		1	2	x –								x –	x –
7.		1	2	x –								x –	x –
8.		1	2	x –								x –	x –
9.		1	2	x –								x –	x –
10.		1	2	x –								x –	x –

..... gyermek
88 – M 99 – NT

..... évben
9999 – NT

1 – igen → **HA IGEN:** 4.b. Hány gyermeke van vagy volt állami gondoskodásban?
gyermek 99 – NT
2 – nem
9 – NT

..... m²

999 – NT

1 – tulajdonos (ill. rokona)
2 – bérlik a lakást az önkormányzattól
3 – magánszemélytől bérlik a lakást
8 – egyéb (szívességi lakó, szolgálati lakásban lakó stb.)
9 – NT

.....Ft-ot 9 – NT

.....Ft-ért 9 – NT

a. Hány szoba van? (A FÉLSZOBA IS SZOBÁNAK SZÁMÍT)	db	
b. Van-e konyha?	1 – igen	2 – nem
c. Van-e fürdőszoba?	1 – igen	2 – nem
d. Van-e vízöblítéses WC?	1 – igen	2 – nem

10. Milyen a lakás, ház vízellátása?

- 1 – nincs vezetékes víz → **HA NINCS:** 10.a. Milyen messziről hordják a vizet?
 méterről 0 – NT
- 2 – hálózati vízvezeték
 3 – házi vízvezeték
 9 – NT

10.a. Tartozik-e a lakáshoz/ házhoz művelésre alkalmas kert?

- 1 – igen → **HA IGEN:** 10.b. Termesztenek-e benne zöldséget, gyümölcsöt?
 1 – igen
 2 – nem
 9 – NT
- 2 – nem
 9 – NT

11. Jellemző-e az alábbi problémák bármelyike a lakásra, amelyben laknak?

	igen	nem	NT
a. beázik a tető	1	2	9
b. nedves a padlózat, a falak	1	2	9
c. korhad az ablakkeret, a padlózat	1	2	9
d. nincs elég fény, a lakás túl sötét	1	2	9
e. zajosak a szomszédok vagy nagy zaj szűrődik be az utcáról	1	2	9
f. bűnözés, erőszak, vandalizmus a környéken	1	2	9

12. Mennyi a ... villanyszámla **egy átlagos hónapban**? (ami nincs = 0, NT = 9)

- a. villany Ft /hó
- b. víz és csatorna (figyelem, kéthavonta szokták számlázni) Ft /hó
- c. fűtés (ha fűtési szezónra tudja, akkor egy óra – 12-vel osztva – kell átszámítani.) Ft /hó
- d. gáz (palackos is. Ha a fűtéssel együtt tudja az összeget, akkor a fűtésnél kell megadni.)Ft /hó
- e. bérleti díj és ha van közös költség Ft /hó
- f. lakáshitel-törlesztésFt /hó
- g. más hitel (pl. áruhitel) törlesztésFt /hó
- h. szemétszállítási díj (egy hónapra!) Ft /hó
- i. egyéb (pl. telefon, TV, lakásbiztosítás stb.) Ft /hó

13. Kérem, becsülje meg: mennyi a **háztartás** havi nettó (adózás utáni) összes jövedelme?

..... Ft/hó 8 – M 9 – NT

Ha NEM TUDJA, ill. NINCS VÁLASZ:

13.a. És azt megmondaná, hogy a következő kategóriák közül melyikbe tartozik?

1 – 50 ezer Ft, vagy kevesebb	5 – 201 - 250 ezer Ft
2 – 51 - 100 ezer Ft	6 – 251 - 300 ezer Ft
3 – 101 - 150 ezer Ft	7 – 300 ezer Ft felett
4 – 151 - 200 ezer Ft	8 – M
	9 – NT

14. Most különböző jövedelemforrásokat sorolunk fel. Kérem, válassza ki közülük azokat, amelyekből az elmúlt hónapban a család tagjainak jövedelme származott. Hány forint nettó jövedelmük származott ebből? (x – nincs ilyen jövedelemforrásuk)

	Hány forint jövedelmük származott ebből?	NT	X
a. főállásból származó rendszeres munkabér, fizetés	Ft	9	X
b. mellékfoglalkozásból, másodállásból származó jövedelem	Ft	9	X
c. vállalkozásból, üzleti tevékenységből származó jövedelem	Ft	9	X
d. alkalmi munkából származó jövedelem	Ft	9	X
e. közfoglalkoztatásból származó jövedelem	Ft	9	X
f. mezőgazdasági termelésből származó jövedelem	Ft	9	X
g. nyugdíj (bármilyen, árvaellátás is)	Ft	9	X
h. GYES, GYET	Ft	9	X
i. GYED, terhességi gyermekágyi segély (TGYÁS)	Ft	9	X
j. ápolási díj	Ft	9	X
k. családi pótlék	Ft	9	X
l. bármilyen segély, támogatás (pl. foglalkoztatást helyettesítő támogatás, lakásfenntartási támogatás, eseti gyógyszertámogatás, átmeneti segély, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás stb.)	Ft	9	X
m. álláskeresősi/munkanélküli/vállalkozói járadék	Ft	9	X
n. táppénz	Ft	9	X
o. családtól kapott anyagi támogatás	Ft	9	X
p. tartásdíj	Ft	9	X
q. bármilyen más segítő szervezettől, egyéntől kapott anyagi támogatás	Ft	9	X
r. egyéb, éspedig:	Ft	9	X

15. Van-e Önöknek...

	van	nincs, mert nem engedhetik meg maguknak	nincs, egyéb okból	NT
a. automata mosógépük?	1	2	3	9
b. színes televíziójuk?	1	2	3	9
c. vezetékes telefonjuk?	1	2	3	9
d. mobiltelefonjuk?	1	2	3	9
e. személygépkocsijuk?	1	2	3	9

16. Kérem mondja meg, hogy a háztartásban élő minden 18 éves és fiatalabb gyermeke számára biztosítottak-e az alábbiak?

HA NEM: Miért nem? (CSAK KÉRDEZD ÉS SOROLD BE!)

	igen	nem	Miért nem?			
			nem engedhetik meg maguknak	egyéb ok	NT	X
a. hétköznap napi három étkezés (óvodai, iskolai étkezéssel együtt)	1	2	1	2	9	X
b. hétvégén napi három étkezés	1	2	1	2	9	X
c. legalább naponta egyszer hús, húskészítmény, hal (vagy ennek megfelelő vegetáriánus étel)	1	2	1	2	9	X
d. naponta friss zöldség és gyümölcs fogyasztása	1	2	1	2	9	X
e. két pár megfelelő cipő (beleértve 1 pár minden időben használható cipőt)	1	2	1	2	9	X
f. újonnan vásárolt (nem használt) ruha	1	2	1	2	9	X
g. meleg téli felsőruha	1	2	1	2	9	X
h. külön fekhely	1	2	1	2	9	X
i. kültéri játékok (kerékpár, görkorcsolya, roller stb.)	1	2	1	2	9	X
j. beltéri játékok (készségfejlesztő babajátékok, építő kockák, társasjátékok, számítógépes játékok)	1	2	1	2	9	X
k. különleges események megünneplése (születésnap, névnap, vallási ünnepek)	1	2	1	2	9	X
l. baráti köre rendszeres meghívása közös játszásra és étkezésre	1	2	1	2	9	X
m. évente legalább egy hét üdülés, nyaralás	1	2	1	2	9	X

16.a. Önökhöz elérhető közelségben van-e olyan szabad terület, ahol az Ön gyermeke biztonságban játszhat?

1 – van

2 – nincs

9 – NT

17. Előfordult-e az elmúlt 1 évben, hogy nem jutott elég pénzük...

	előfordult	nem fordult elő	nem költenek ilyesmire	NT
a. ennivalóra?	1	2	0	9
b. rezsire?	1	2	0	9
c. a lakás megfelelő fűtésére?	1	2	0	9
d. gyógyszerek kiváltására?	1	2	0	9
e. orvosi ellátásra?	1	2	0	9
f. gyermekek iskolai, óvodai költségeire?	1	2	0	9
g. szükséges közlekedésre?	1	2	0	9
h. társasággal, családdal való együttlésre, szórakozásra?	1	2	0	9

18. Megengedhetik-e maguknak, hogy évente legalább egy hétre mindannyian együtt elmenjenek nyaralni?

- 1 – megengedhetik maguknak
- 2 – megengedhetik maguknak, de nem teszik
- 3 – nem engedhetik meg maguknak
- 9 – NT

19. Előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy hónap végére elfogyott a pénzük?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

20. Tegyük fel, hogy egy váratlan, nagyobb összegű (kb. 60 ezer Ft-os) kiadás jelentkezik. Képes-e a háztartás arra, hogy egy ilyen kiadást a saját forrásaiból fedezzen?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

21. Hogy érzi, Önök anyagilag...

- 1 – gondok nélkül élnek,
- 2 – beosztással jól kijönnek,
- 3 – éppen hogy kijönnek a havi jövedelmükből,
- 4 – hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak, vagy
- 5 – nélkülözések között élnek?
- 9 – NT

22. Véleménye szerint egy olyan családnak, mint az Önöké, a mai körülmények között havonta hány forintba lenne szüksége ahhoz, hogy megfelelő színvonalon megéljen?

..... Ft/hó

9 – NT

23. Mostanában sokat beszélnek nálunk a szegénységről. Ön mit mondana: jelenleg Önök...

- 1 – teljes mértékben szegények,
- 2 – bizonyos értelemben szegények, vagy
- 3 – nem szegények?

9 – NT

24. És 3 évvel ezelőtt Önök...

- 1 – rosszabbul éltek,
- 2 – alapvetően ugyanígy éltek, vagy
- 3 – jobban éltek?

9 – NT

25. Mit gondol, hogyan fog alakulni a helyzetük a következő évben?

- 1 – javulni fog,
- 2 – nem változik, vagy
- 3 – romlani fog?

9 – NT

26. Részesült-e az elmúlt 12 hónapban valaki a családtagok közül a következő természetbeni ellátásokból vagy személyes szolgáltatásokból?

	igen	nem	NT
a. közgyógyellátás	1	2	9
b. szociális étkeztetés	1	2	9
c. családsegítés, gondozás családsegítőtől vagy gyermekjóléti szolgálatától	1	2	9
d. élelmiszer, tüzelő juttatás	1	2	9
e. fogyatékosokat támogató szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye	1	2	9
f. adósságkezelési szolgáltatás	1	2	9
g. tankönyv, gyermekintézmény térítési díjának átvállalása (ingyenes étkezés)	1	2	9
h. kisállat, vetőmag (pl. szociális földprogram vagy a Minden gyerek lakjon jól! programok keretében)	1	2	9

27. Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk?

	van hátralékuk	nincs hátralékuk	nincs ilyen költtségük	NT
a. lakbér, albérleti díj, közös költség elmaradásuk	1	2	0	9
b. lakáshitel, áruhitel esetében törlesztőrészlet elmaradásuk	1	2	0	9
c. gázszámla elmaradásuk	1	2	0	9
d. áram(villany)számla elmaradásuk	1	2	0	9
e. víz-, csatornaszámla, távfűtésszámla elmaradásuk	1	2	0	9
f. egyéb rezsiköltség (pl. telefon, TV, lakásbiztosítás) elmaradásuk	1	2	0	9
g. bolti tartozásuk	1	2	0	9
h. tartozás családnak / barátoknak / ismerősnek	1	2	0	9
i. egyéb, éspedig	1	2	0	9

28. Kérem, próbálja összeszámolni, hogy mindent egybevetve, hány forint kifizetési elmaradásuk, hátralékuk van? (KÉRDEZŐ: Tisztázd, hogy hitelfelvétel, tartozás esetében a törlesztőrészlet elmaradásáról, nem pedig a hitel nagyságáról van szó!)

..... Ft 9 – NT

29. Fenyegeti-e Önöket annak veszélye, hogy tartozás miatt elveszítik a jelenlegi lakásukat?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

30. Előfordult-e az utolsó 3 évben, hogy kikapcsolták Önöknél...

HA IGEN: És most mi a helyzet: ki van kapcsolva ...

					HA IGEN: → És jelenleg ki van kapcsolva?		
	Igen	nem	Nincs bevezetve	NT	igen	nem	NT
a. a villanyáramot?	1	2	0	9	1	2	9
b. a vizet?	1	2	0	9	1	2	9
c. a gázt?	1	2	0	9	1	2	9

31. Most néhány, a közelmúltban bevezetett intézkedésről kérdezem. Hallott-e arról, hogy a gyerekek 50 óra igazolatlan iskolai hiányzása után nem fizetnek iskoláztatási támogatást a családnak?

31.a. Egyetért-e ezzel?

31.b. Érintette-e ez az Önök családját?

Hallott-e arról, hogy...	Hallott-e róla?			Egyetért-e ezzel?			Érintette-e a családját?		
	igen	nem	NT	igen	nem	NT	igen	nem	NT
a. 50 óra igazolatlan iskolai hiányzás után nem fizetnek iskoláztatási támogatást?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
b. rendőr kísérheti az igazgatóhoz azt a 14 év alatti diákot, aki igazolatlanul hiányzik az iskolából?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
c. az önkormányzat elrendelheti, hogy segélyt, közmunkát csak az kaphat, akinek rendezett a lakókönyvezete?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
d. a család a gyermekek után adókedvezményt kap?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
e. a tankötelezettség életkorát 16 évre csökkentették?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
f. a rokkantnyugdíjasok jogosultságát felülvizsgálják?	1	2	9	1	2	9	1	2	9

32. Most az egészségi állapotára vonatkozóan kérdezem. Mit mondana, az Ön egészségi állapota...

- 1 – kiegyensúlyozottan jó,
- 2 – változó, de inkább jónak mondható,
- 3 – változó, nem kielégítő, vagy
- 4 – egészségi állapota inkább rossz?
- 9 – NT

33. Van-e valamilyen tartós vagy krónikus egészségügyi problémája?

- 1 – van
- 0 – nincs
- 9 – NT

34. Ön mennyire tartja magát egészségesnek?

- 1 – egészségesebb, mint az Önhöz hasonló korúak,
- 2 – olyan egészséges, mint a hasonló korúak általában, vagy
- 3 – rosszabb az egészségi állapota, mint a hasonló korúaké?
- 9 – NT

35. Az elmúlt **4 hétben** milyen gyakran érezte...

	állandóan	gyakran	időnként	ritkán	soha	NT
a. azt, hogy tele van életerővel?	1	2	3	4	5	9
b. azt, hogy nagyon ideges?	1	2	3	4	5	9
c. azt, hogy annyira letört, hogy semmi sem tudja felvidítani?	1	2	3	4	5	9
d. nyugodtnak és békésnek magát?	1	2	3	4	5	9
e. azt, hogy tele van energiával?	1	2	3	4	5	9
f. szomorúnak és kedvetlennek magát?	1	2	3	4	5	9
g. azt, hogy kimerült?	1	2	3	4	5	9
h. boldognak magát?	1	2	3	4	5	9
i. azt, hogy fáradt?	1	2	3	4	5	9

36. Országunkban az emberek sokféle nemzetiséghez vagy etnikumhoz tartoznak. Ön milyen nemzetiségűnek tartja magát elsősorban?

1 – magyar	4 – horvát	7 – roma/cigány
2 – német	5 – román	8 – egyéb, éspedig:
3 – szerb	6 – szlovák	88 – M 99 – NT

37. És milyen nemzetiségűnek tartja magát másodsorban?

0 – nem tartozik más nemzetiséghez	3 – szerb	7 – roma/cigány
	4 – horvát	8 – egyéb, éspedig:
1 – magyar	5 – román	88 – M 99 – NT
2 – német	6 – szlovák	

38. Van-e a családban olyan személy, aki romának/cigánynak vallja magát? (Ha az előző kérdések valamelyikére igennel válaszolt, akkor **rajta kívül**)

- 1 – van
2 – nincs
9 – NT

39. Ön vagy a háztartásban élők közül valaki tagja-e valamilyen ...

	sosem volt tag	korábban tag volt	most is tag	NT
a. civil vagy egyházi szervezetnek?	0	1	2	9
b. politikai pártnak, szervezetnek?	0	1	2	9

40. Előfordult-e az elmúlt évben, hogy Ön vagy a háztartás valamely tagja önként segített ...

	nem fordult elő	alkalmanként előfordult	rendszeresen előfordult	NT
a. politikai pártnak, civil szervezetnek	0	1	2	9
b. egyházi szervezetnek	0	1	2	9
c. települési közösségnek, lakóközösségnek	0	1	2	9
d. oktatási intézménynek	0	1	2	9
e. rokonoknak, barátoknak, szomszédoknak	0	1	2	9
f. egyébnek (pl. idegeneknek)	0	1	2	9

41. Ön születése óta ezen a településen él?

1 – igen

2 – nem → **HA NEM:** Melyik évben költözött a településre? évben 9 – NT

42. Mennyire szeret ezen a településen lakni, ahol most él? Kérem, osztályozzon 1-től 5-ig az iskolában megszokott módon, ahol az 5-ös azt jelenti, hogy nagyon szeret itt lakni, az 1-es azt, hogy egyáltalán nem szeret!

egyáltalán nem szeret				nagyon szeret	NT
1	2	3	4	5	9

43. Tervezi-e hogy elköltözik a településről?

1 – igen

→ **43.a. HA IGEN:** Mikorra tervezi az elköltözést?

1 – egy éven belül

2 – 1-10 éven belül

3 – több, mint 10 év múlva

9 – NT

→ **43.b.** Hová költözne?

1 – faluba, a járáson/kistérségen belül

2 – városba, a járáson/kistérségen belül

3 – faluba, a járáson/kistérségen kívül

4 – városba, a járáson/kistérségen kívül

5 – külföldre

9 – NT

2 – nem

9 – NT

44. Hallott-e arról, hogy az Önök kistérsége részt vesz a gyermekszegénység elleni programban/gyerekesély programban?

1 – igen

2 – nem

→ **Ugrás a 47. kérdésre!**

9 – NT

45. Kérem, mondja meg, hogy a családjában van-e olyan 0-17 év közötti gyermek, aki részt vett a gyerekesély program keretében szervezett programokban, vagy igénybe vette a gyerekesély program szolgáltatásait?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

46. Ön vagy a család valamely más felnőtt tagja részt vett-e a gyerekesély program keretében szervezett programokban vagy igénybe vette-e a gyerekesély program szolgáltatásait?

1 – igen

46.a. HA IGEN: Milyen minőségben vett részt?

1 – résztvevőként, igénybe vevőként (pl. képzésen, előadáson)

2 – kísérőként

3 – önkéntes segítőként

4 – egyéb, éspedig:.....

9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET

2 – nem

9 – NT

MINDENKITŐL

47. Kérjük, mondja el saját szavaival, hogy mit tart a településen jónak, előnyösnek a gyerekek szempontjából?

.....

.....

.....

48. És mit tart hiányosságnak, mire lenne szükség a településen ahhoz, hogy a gyerekeknek jobb helyzetük legyen?

.....

.....

.....

KÖSZÖNJÜK A VÁLASZADÁST!
(KÉRDEZŐ: FOLYTASD A GYERMEKKÉRDŐÍVVEL!)

KÉRDÉSEK A KÉRDEZŐNEK

K1. Hogyan ítéled meg a lakást?

	igen	nem	NT
a. A lakás sötét vagy berendezése sivár, egyhangú.	1	2	9
b. A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából tiszták.	1	2	9
c. A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából rendezettek.	1	2	9
d. Az épület biztonságos egy gyerek számára (nem balesetveszélyes, nem rejt egészségügyi kockázatot).	1	2	9
e. Az udvar rendezett	1	2	9
f. A környező házak jó állapotúak, rendezettek	1	2	9
g. Az utca földút	1	2	9

K2. Jelen volt-e a kérdezett gyereke, gyerekei a beszélgetésen?

1 – igen

2 – nem

K3. **HA IGEN:** Az interjú alatt hogyan viselkedett az anya/a kérdezett a jelen lévő gyerekkel?

	igen	nem	NT
a. Az anya / a kérdezett bátorította a gyereket, hogy vegyen részt a társalgásban.	1	2	9
b. Az anya / a kérdezett válaszolt a gyerek kérdéseire, kéréseire.	1	2	9
c. Az anya / a kérdezett beszélgetett a gyerekkel (nem számít beszélgetésnek, ha csak rászólt a gyerekre, vagy negatív megjegyzést tett rá).	1	2	9
d. Az anya / a kérdezett bemutatta a kérdezőt a gyerekeknek.	1	2	9
e. Amikor az anya / a válaszoló a gyerekről beszélt, vagy mondott valamit a gyerekeknek, a hangneme, illetve ahogy beszélt, az a gyerek iránti pozitív érzéseiről tanúskodott.	1	2	9

A KÉRDEZÉS VÉGE: óra perc

--	--	--	--	--

HÁZTARTÁS sorszáma

--	--

Gyermek sorszáma
a háztartástáblából

.....

Gyermek keresztnéve

--	--	--	--

év

Gyermek születési ideje

--	--

hó

--	--

Hány éves?

Családok

Gyermek kérdőív

2013.

A válaszadás önkéntes!

Település neve:

--	--

*Kijelentem, hogy az általam kezelt és felvett adatokat bizalmasan kezelem,
azokat csak a kutatásban illetékes személynek adom át.*

Kérdező aláírása:

**A CSALÁDBAN LÉVŐ ÖSSZES 0-17 ÉVES GYEREKRE KI KELL TÖLTENI 1-1
KÉRDŐÍVET!**

KÉRDEZŐ: Tisztázd, hogy minden kérdés a címlapon szereplő keresztnévű gyerekre vonatkozik!

1. Meg tudná mondani, hogy mennyi volt a gyermek súlya, amikor megszületett?

..... gramm

9 – NT → **HA NEM TUDJA:** 1.a. És azt meg tudná-e mondani, hogy....

1 – 1500 gramm alatti,

2 – 1500-2500 gramm közötti, vagy

3 – 2500 gramm feletti súllyal született-e a gyermek?

9 – NT

2. A gyermek jár(t)-e bölcsődébe?

1 – igen → **HA JÁR(T):** 2.a. Hány éves korától? év 99 – NT

2 – nem

9 – NT

3. A gyermek jár(t)-e Biztos Kezdet gyerekházba?

1 – igen → **HA JÁR(T):** 3.a. Összesen hány hónapot járt? hó 99 – NT

KÉRDEZŐ: ha évet mond, számold át hónapra!

3.b. Milyen gyakorisággal járt?

1 – naponta

2 – hetente többször

3 – havonta többször

4 – havonta egyszer vagy ritkábban

9 – NT

2 – nem

9 – NT

4. Járt-e a gyermek gyógytornára, fejlesztő tornára, logopédiai fejlesztésre, vagy egyéb, szakember által javasolt fejlesztésre?

1 – igen → **HA IGEN:** 4.a. Hány éves volt a gyermek, amikor elkezdődött a fejlesztése?
..... éves 9 – NT

2 – nem

9 – NT

5. Most a gyermek egészségi állapotáról kérdezek.
Van-e a gyermeknek hallásproblémája?

1 – van

2 – nincs

9 – NT

6. Van-e a gyermeknek látásproblémája?

1 – van → **HA VAN:** 6.a. Milyen súlyos a probléma?

1 – nem súlyos, szemüveggel jól lát

2 – gyengénlátó

3 – egyik szemére vak

4 – mindkét szemére vak

9 – NT

2 – nincs

9 – NT

7. Van-e a gyermeknek valamilyen EGYÉB tartós egészségügyi problémája (pl. asztma, allergia, reflux stb.)?

1 – van

2 – nincs → **ugrás a 9-re!**

9 – NT

8. Kérem, mondja meg, hogy az alábbiak közül milyen betegségei vannak a gyermeknek!

	Van	Nincs	NT	X
a. mozgásszervi (csontozat, ízületek, izomzat) rendellenesség	1	2	9	X
b. keringési betegség (pl. szívrendellenesség)	1	2	9	X
c. tartós idegrendszeri betegség (pl. epilepszia)	1	2	9	X
d. emésztőrendszeri betegség (fekély, reflux stb.)	1	2	9	X
e. asztma	1	2	9	X
f. egyéb légzőszervi betegség	1	2	9	X
g. allergia (szénanátha, ekcéma)	1	2	9	X
h. depresszió vagy más pszichikai betegség	1	2	9	X
i. kóros soványság	1	2	9	X
j. kóros kövérség	1	2	9	X
k. egyéb betegség, éspedig:.....	1	2	9	X

9. Ön szerint a gyermek a korához képest testileg...

1 – kevésbé fejlett,

2 – átlagosan fejlett, vagy

3 – az átlagosnál fejlettebb?

9 – NT

10. Ön szerint a gyermek a korához képest értelmileg...

- 1 – kevésbé fejlett,
- 2 – átlagosan fejlett, vagy
- 3 – az átlagosnál fejlettebb?
- 9 – NT

11. Van-e a gyermeknek az életkorának megfelelő könyve? (KÉRDEZŐ: A testvérével közös könyv is. Tisztázd, hogy a kötelező iskolai tankönyvek nem számítanak bele!)

1 – van **HA VAN: 11.a.** Körülbelül hány életkorának megfelelő könyve van a gyermeknek?

- 1 – 1 és 3 között
- 2 – 4 és 9 között
- 3 – 10 és 19 között
- 4 – 20 vagy több
- 9 – NT

2 – nincs **HA NINCS: 11.b.** Miért nincs?

- 1 – nem engedhetik meg maguknak
- 2 – egyéb ok
- 9 – NT

9 – NT

12. Együtt szokott-e a gyermek étkezni mindkét szülőjével? (KÉRDEZŐ: Ha nem édesapjával, édesanyjával él egy háztartásban, akkor a nevelőszülőjével)

1 – igen **HA IGEN: 12.a.** Milyen gyakran?

- 1 – minden nap,
- 2 – hetente többször,
- 3 – hetente egyszer,
- 4 – havonta egyszer, vagy
- 5 – még ritkábban
- 9 – NT

2 – nem

9 – NT

0-9 ÉVES GYEREKEKRE

13. Szoktak-e Önök otthon a gyermeknek mesét olvasni vagy mondani?

1 – igen → **HA IGEN: 13.a.** Milyen gyakran szoktak?

- 1 – minden nap
- 2 – nagyjából kétnaponta
- 3 – havonta néhány alkalommal
- 4 – évente néhány alkalommal

2 – nem

9 – NT

9 – NT

3–17 ÉVES GYEREKEKRE

14. Hány éves korától jár(t) a gyermek óvodába?

..... éves korától

0 – nem járt óvodába → **ugrás a 17. kérdésre!**

99 – NT

15. Hány éves koráig járt a gyermek óvodába?

..... éves koráig

88 – jelenleg is óvodás

99 – NT

16. Felvették-e akkor az óvodába, amikor kérte?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

17. Szokott-e a gyermeke számítógépet használni?

1 – igen → **17.a. HA IGEN:** Hol szokott számítógépet használni?

1 – az iskolában/óvodában

2 – teleházban, közösségi helyeken

3 – barátoknál, rokonoknál

4 – otthon

9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET

2 – nem

9 – NT

18. Szokott-e a gyermeke internetet használni?

1 – igen → **18.a. HA IGEN:** Hol szokott internetet használni?

1 – az iskolában/óvodában

2 – teleházban, közösségi helyeken

3 – barátoknál, rokonoknál

4 – otthon

9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET

2 – nem

9 – NT

6-17 ÉVESEK GYEREKEKRE

19. Hány éves korában kezdte el a gyerek az általános iskolát?

..... éves korában → **19.a. HA 7 ÉVESEN VAGY KÉSŐBB:** Mi volt ennek az oka?

- 1 – év-vesztes
- 2 – szülő kérése
- 3 – iskolaéretlen volt
- 4 – beteg volt
- 5 – egyéb ok, éspedig
- 9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET!

0 – még nem iskolás

99 – NT

20. Valamilyen probléma miatt most vagy régebben járt-e kisegítő, felzárkóztató osztályba?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

21. Volt-e magántanuló, vagy eltanácsolták-e valamelyik iskolából?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

22. Ismételt-e évet az általános iskolában?

- 1 – igen **22.a. HA IGEN:** Hányszor? alkalommal
- 9 – NT

2 – nem

9 – NT

23. Mennyi volt a gyermek utolsó év végi tanulmányi átlageredménye?

Ha pótvizsgázott, mennyi volt a pótvizsga utáni tanulmányi átlageredménye?

..... ,

9 – NT

24. Hányadik osztályba jár jelenleg?

..... osztályba

88 – jelenleg nem jár iskolába → **ugrás a 29-re!**

99 – NT

25. Milyen tantervű osztályba jár?

- 1 – normál osztály/csoport
- 2 – gyógypedagógiai osztály/csoport
- 3 – tagozatos osztály/csoport, éspedig:
- 9 – NT

26. Jár-e jelenleg napközibe?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

27. Igénybe veszi-e az iskolai étkeztetést....

	Igen	nem	NT
a. iskolaévben	1	2	9
b. nyáron	1	2	9

28. **HA ÉTKEZIK AZ ISKOLÁBAN**

Az iskolai étkezéséért...

- 1 – a teljes összeget,
- 2 – az összeg egy részét, vagy
- 3 – semmit nem fizetnek?
- 9 – NT

28.a. A gyermek dohányzik-e?

- 1 – rendszeresen
- 2 – alkalmanként
- 3 – sohasem
- 9 – NT

28.b. A gyermek fogyaszt-e alkoholt?

- 1 – rendszeresen
- 2 – alkalmanként
- 3 – sohasem
- 9 – NT

29. Jár-e a gyermek valamilyen különóra (pl: sport-, zene-, színház-, táncóra), vagy tagja-e ilyen célú szervezetnek, egyesületnek?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

30. Milyen gyakran olvas a gyermek kedvtelésből?

- 1 – minden nap
- 2 – hetente néhány alkalommal
- 3 – havonta néhány alkalommal
- 4 – évente néhány alkalommal
- 5 – sohasem
- 9 – NT

31. Az elmúlt évben volt-e a gyermek valamelyik családtaggal, vagy a család szervezésében múzeumban, zenei vagy színházi előadáson? (KÉRDEZŐ: az iskolai szervezésű programokat ne számítsd!)

1 – igen

2 – nem

9 – NT

32. Ha a család együtt néz TV-t, meg szokták-e beszélni Önök a gyermekkel a látottakat?

1 – igen

2 – nem

8 – nincs TV-jük

9 – NT

32.a. Most arról kérdezzük, hogyan tölti gyermeke a szabadidejét. Mennyire jellemző, hogy a gyerekek a szabadidejében....

Mennyire jellemző, hogy...	teljesen jellemző	inkább jellemző	inkább nem jellemző	egyáltalán nem jellemző	NT
a. tv-t néz	4	3	2	1	9
b. számítógépezik	4	3	2	1	9
c. otthon játszik (egyedül, vagy testvéreivel)	4	3	2	1	9
d. szüleinek segít (háztartásban, üzletben stb.)	4	3	2	1	9
e. szervezett programon vesz részt	4	3	2	1	9
f. sportol, kirándul	4	3	2	1	9
g. barátaival, haverjaival találkozik	4	3	2	1	9
h. presszóba, bárba, kocsmába jár	4	3	2	1	9
i. csavarog, lődörög	4	3	2	1	9
j. egyáltalán nincs szabadideje	4	3	2	1	9
k. semmit sem csinál	4	3	2	1	9
l. egyéb tevékenységet végez	4	3	2	1	9

33. A gyermek számára biztosítottak-e az alábbiak?

HA NEM: Miért nem? (CSAK KÉRDEZD ÉS SOROLD BE!)

	Miért nem?					
	Igen	Nem	Nem engedhetik meg maguknak	Egyéb okok	NT	X
a. megfelelő hely tanulásra, házi feladat elkészítésére	1	2	1	2	9	X
b. íróasztal	1	2	1	2	9	X
c. minden, az iskola, óvoda által elvárt felszerelés	1	2	1	2	9	X
d. szótár	1	2	1	2	9	X
e. rendszeres szabadidős tevékenységben való részvétel (pl. sportolási lehetőség, ifjúsági programok)	1	2	1	2	9	X
f. fizetős iskolai kirándulásokon és programokon való részvétel	1	2	1	2	9	X
g. fizetett különóra (nyelv, zene, fejlesztő foglalkozás, sport, stb.)	1	2	1	2	9	X
h. zsebpénz	1	2	1	2	9	X

MINDENKITŐL

34. Talán korai még erről beszélni, mégis mit gondol, milyen iskolai végzettséget fog a gyermeke szerezni?

- 1 – legfeljebb 8 osztály
- 2 – szakiskola
- 3 – szakközépiskola
- 4 – gimnázium
- 5 – felsőfok
- 9 – NT

HA A GYEREK ÓVODÁBA JÁR

Most néhány kérdést szeretnék feltenni a gyermek jelenlegi óvodájáról.

35. Melyik óvodába jár a gyermek jelenleg?

..... (óvoda neve és települése)

9 – NT, NV

36. Mennyire jellemzők a gyermek jelenlegi óvodájára a következők?

	teljesen jellemző	inkább jellemző	inkább nem jellemző	egyáltalán nem jellemző	NT
a. Jók az óvónők.	4	3	2	1	9
b. Az óvodában figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	4	3	2	1	9
c. Partnernek tekintik a szülőket.	4	3	2	1	9
d. A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe.	4	3	2	1	9
e. Jó a gyerekközösség.	4	3	2	1	9
f. A gyerek jól fejlődik.	4	3	2	1	9
g. Az óvoda berendezése, bútorzata megfelelő	4	3	2	1	9
h. Az óvoda játékokkal, eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	4	3	2	1	9
i. Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	4	3	2	1	9
j. Túlzsúfoltak a csoportok.	4	3	2	1	9

37. Mennyire jellemző az óvodára, hogy magas a roma gyerekek aránya?

- 1 – nagyon jellemző
- 2 – inkább jellemző
- 3 – inkább nem jellemző
- 4 – egyáltalán nem jellemző
- 9 – NT, NV

38. Véleménye szerint általában melyik jobb: ha egy óvodában a roma és a nem roma gyerekek egy csoportba, vagy ha külön csoportba járnak?

- 1 – ha egy csoportba járnak
- 2 – ha külön csoportba járnak
- 9 – NT

39. Kérem, saját szavaival mondja el, hogy mit tart az óvoda sikereinek, erősségeinek?

.....

.....

.....

40. És mit tart az óvoda hiányosságainak, fejlesztendő területeinek?

.....

.....

.....

HA A GYEREK ISKOLÁBA JÁR

Most néhány kérdést szeretnék feltenni a gyermek jelenlegi iskolájáról.

41. Melyik iskolába jár a gyermek jelenleg?

..... (iskola neve és települése)

9 – NT, NV

42. Mennyire jellemző az iskolában a drogprobléma, túlzott alkoholfogyasztás a gyerekek között?

- 1 – nagyon jellemző
- 2 – inkább jellemző
- 3 – inkább nem jellemző
- 4 – egyáltalán nem jellemző
- 9 – NT

43. Mennyire igazak a következő állítások a gyermek jelenlegi iskolájára?

	teljesen igaz	inkább igaz	inkább nem igaz	egyáltalán nem igaz	NT
a. Jók a pedagógusok.	4	3	2	1	9
b. Figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	4	3	2	1	9
c. Partnernek tekintik a szülőket.	4	3	2	1	9
d. A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe.	4	3	2	1	9
e. Jó a gyerekközösség	4	3	2	1	9
f. A gyerek jól fejlődik.	4	3	2	1	9
g. Az iskola berendezése, bútorzata megfelelő	4	3	2	1	9
h. Az iskola eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	4	3	2	1	9
i. Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	4	3	2	1	9
j. Túlszűfoltak az osztályok.	4	3	2	1	9

44. Mennyire jellemző az iskolára, hogy magas a roma tanulók aránya?

1 – nagyon jellemző

2 – inkább jellemző

3 – inkább nem jellemző

4 – egyáltalán nem jellemző

9 – NT, NV

45. Véleménye szerint általában melyik jobb: ha egy iskolában a roma és a nem roma gyerekek egy osztályba, vagy ha külön osztályba járnak?

1 – ha egy osztályba járnak

2 – ha külön osztályba járnak

9 – NT

46. Kérem, saját szavaival mondja el, hogy mit tart az iskola sikereinek, erősségeinek?

.....

.....

.....

47. És mit tart az iskola hiányosságainak, fejlesztendő területeinek?

.....

.....

.....

**KÖSZÖNJÜK, HOGY VÁLASZAIVAL SEGÍTETTE
MUNKÁNKAT!**